Eingebunden 1924.

Studienbibliothek * Klagenfurt *

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK *KLAGENFURT*

Deus est sine principio et sine fine. Ille qui est talis et tantus uoluit ut cognosceretur.
Cognosci uoluit ut amaretur et laudaretur. Amari uoluit et laudari non ut sibi
nil cui deerat in quoquam accederet, sed ut creaturam suam his gradibus ad beatitudinis sue gloriam
perduceret. Ut autem aliqua essent que cognoscendo, amando, laudando deum immense beati-
tudinis ei participes fierent, fecit primum incorpoream creaturam rationabilem, id est angelos;
fecit et corpoream rationabilem, id est homines. Fecit itaque angelos non quocumque modo, sed ad gloriam angelice
dignitatis. Fecit eos ex indissolubili materia, profundam scientiam de naturis rerum
eis attribuit, et insuper liberum arbitrium, id est liberam uolendi et faciendi quod uellet
facultatem concessit. Ideo autem ista libertas angelis concessa est, adeo ut haberent potentiam promeren-
di bonum uel malum: bonum si essent obedientes deo adiuuante gratia, malum si non essent
obedientes subtracta gratia. Sola enim gratia sine libero arbitrio coactio esset, et sic eis aufer-
ret meritum. Sola libertas arbitrii sine gratia caderet et nullum posset promereri
bonum. Ideoque gratia arbitrio coniuncta est ut uolentes bonum non cogeret, sed adiuuaret,
uolentes malum desereret et cadere permitteret. His ita creatis fuit quidam super-
bus inter eos, prima claritate lucifer dictus et eminentior ceteris, qui
pro magnitudine claritatis et sapientie quam habuit scienter et ex inuidia contra
creatorem suum superbiuit, quod excellentior esset aliis, non audeo dicere bonis, sed malis. Iob
testatur dicens: Et tu principium eras uiarum dei, quasi principale opus inter opera dei.
Sed causa eius ruine superbia et inuidia fuit. Quod autem superbia et inuidia esset in eo scrip-
tum est: Ponam sedem meam in aquilone, similis ero altissimo, ut per aquilonem accipiam malos
a caritate frigidos quos sibi subiciendo. Non dixit, sed cogitauit. Quod dixit non lo-
quendo, sed cogitando. Et iterum: Ascendam super astra, per quod aliis angelis se superbi-
endo preferebat. Quod creatori suo se parificare uolebat. Est autem superbia amor
proprie excellentie. Unde nascitur inuidia, id est odium aliene felicitatis.
Sed cum superbia fuisset causa angelice ruine, uidendum est quod esset ~~ille~~

supbie. Dic aug sup genesi ad litta ee. iiii. gna supbiendi. Est unu gen supbie
qn aliqs sibi tantu attribuit. si qd boni ht. & n do. q erat in philosophis. Vn a
euanuer. i. c. s. stulti facti st. & ille stult. h. dic. lup tt d. au doc opes. equu a ipse
parabo. Est & gen. s. qn qs aliqd boni a do se cognosc habe. s; meritis suis asscbit.
Vt patz in iudeis pferentib se gentilib in epla ad romanos. Tciu e. qn se iactat
aliqs d bono q n habz. Quartu e gen. s. qn & do tbuit q ht. s; alios supb ctepnit.
Vt pharise. hoc gne supbie. diabolus cecidit. qa n solu ct dnm supb erat & inuidus.
s; alios sui ordinis qsi iferiores ctepsit. Querit si aliqd intuallu ee. it pma creati
onem angli & lapsu. Non utiq; s; stati ut creat e cecidit. qa ut iohs testat. ab inicio
homicida erat. & in ueritate n stetit. S; si ee intuallu ibi. aut in gla fuisse cecidit.
aut sine gla. In gla n. qa semel q illa intuerit. quemadmodu boni spc. & aie iustor
in qb nulla ptubatio supbie t inuidie. nuq poss carere gla semel adepta. In isto
aut exq creat e. ptrbatio erat. & mot supbie. & io nuq intu. s; cu ipso creationis
exordio cecidit sin intuallo. S; qm cecidisse dr a gla. q nuq stetisse credend e i gla.
Cecidit. n amittendo q habuerit s; q habiturus erat. si pstitisset in obedientia. Vt
si hoies uellet epm face t rege. & aliq casu illa subito mutarent uoluntate. qa is
fortasse indign erat. diceret ille de magna dignitate cecidisse. n du qde habita.
s; p illos si dign eet habenda. Similit & diabolus. Itum querit an ds iuste pmit
tere eu cade. cu posset phibe. Iustu qde erat qd ds cade eu pmisit. h m. Fecit eu ut
dictu e sapientie indissolubile. & libe uoluntatis potentie gra adiutrice de
derat. qsi uellet ex natura sua. gra cooperante stare potuisset. Ille u ex pa uolun
tate. & delibatione supbiuit. & io iustu erat. q ds ei subt herz gram. & eu
cade pmittet. iuxta illud. q in sordib e amplius sordescat. S; cu in malis pre
cedentia mala sit causa sequentiu. ut q fec adultiu. exigente adultio pcipitat
in homicidiu. querit q causa fuerit in diabolo. tante supbie. Utiq; mala uo

luntas. causa autem male uoluntatis libera arbitrii sui facultas. quia qui in bono stari noluit. in malo necesse erat ut caderet. et ita cecidit. Sed questio fit. ad quam utilitatem deus angelos uoluit creare. quos prescivit illico casuros esse. Quod fecit propter alios bonos angelos. et bonos homines. ut boni angeli in ruina istorum magis confirmarentur. et boni homines per eorum exempla purgati meliores efficerentur. Temptatio enim illorum caminus est. et quedam purgatio bonorum. Unde et lapsis angelis aer iste caliginosus permissus est ad inhabitandum. non terra non celum. Celum non permissi sunt habitare quia non erant digni celo. Terram non permissi sunt inhabitare: quia homines perderent eos ad peccandum. ubi mundum infestarent. Sed proiecti sunt in istum caliginosum aerem. ut teste scientia usque ad diem iudicii cruciabuntur. in quo aere nec hominibus quantum uellent nocerent. nec ex toto ab infestatione et exercitio bonorum quiescerent. Unde in plerisque locis scripture aer iste ubi demones habitant. superior infernus. ille uero puteus gehenne appellatur inferior infernus. Unde psalmista et eruas. m. a. in. f. infer. et iob dicit omnia nouissima. m. i in f. i. Dictum est quod mali angeli ex libero arbitrio. gratia permittente in uidebant creatori suo. et superbientes ceciderunt. boni autem. a. ex libero arbitrio adiuuante gratia non co gente. creatori suo coheserunt. et hii merito obedientie perducti sunt ad gloriam. sic illi merito inobedientie precipitati sunt in eternam miseriam. Sed cum omnes boni perstitissent in hoc merito et equaliter obedirent deo. queri potest quare ex ipsis bonis. a. quidam sunt minoris glorie. alii maioris. Quod factum esse dicimus tum ex prime creationis merito. tum ex differenti eorum merito. Ex prima creatione et per creatoris arbitrio quibusdam datum est. ut habeant profundiorem scientiam de deo et creaturis. alii uero habeant minorem scientiam de ipsis. Differentiam autem habent et in merito. quia illi super quibus maior inest sapientia et discretio uicinius deo adherent. et in uisione dei magis delectantur. alii quibus minor erat scientia minus contemplando diuine uisioni tamen assistunt. Sed quare his minus illis plus sapientie datum sit. he cause sunt penes ipsum deum. Queritur utrum tam de bonis quam malis sint in his statutis quomodo sunt liberum habeant arbitrium. habent quedam naturalia. i. ex creatione prima. et nature

pprietate. s; tm̄ bonu adiuuante gr̄a sic c̄firmati s̄ in bono. ut nec uelle pos
sint nec face. mali u̇ p̄ nequitiā suā subtc̄ta eis gr̄a sic c̄firmati s̄t in malo. ut
nihil uelint aut possint n̄ malū. hoc idē & de sc̄is uiris p̄ resurrectionē & de
ipso dn̄ico hoē. i. xp̄o. dic̄e possum̄. in q̄ntū ho ē libā habeat facultatē uo
lendi & faciendi bonū t malū. s; q̄a ho ille unic̄ ē uerbo di. ex illa uni
one n̄ pot peccare c̄senciente tam̄ libo arbitrio. q̄a nat̄ alt̄ pot. Simili
& boni p̄ r̄. sic ex p̄sentia di & gr̄a in caritate p̄manebūt. q̄ alicꝯ &
natura humane creationis p̄mittente in alt̄a parte flectere n̄ possint
Et q̄a angli libū adhuc habeat arbitriū. ieronim̄ testat̄ de p̄digo filio di
cens. Ds solus ē i q̄ nullū cadit peccatū. cet̄a oīa in alterā partē facile
possint deflecti. Et iob. Hec angli stabiles s̄t corā dn̄o. & i eis nequicia inueni.
Facta angelica creatura u dictū ē. n̄ dū laus di p̄fecta erat cū n̄ dū eēt corpo
rea. c. un̄ simul laudaret. Ut g̊ omis creatura. i. corpea & incorpea dm̄
laudaret. fec ds creaturam corpeam. i. hominē. h̄ m̄. Fec p̄mū hoē ex aīa
& corpore. & corp̊ q̄dē de limo t̄re. & iō dissolubile. aīam ū ex n̄ materia in
dissolubile & i deficientē. & sapientē. & ad imaginē suā & similitudinē
fecit eā. Notandū q̄a aīa boni hoīs dr̄ facta eē n̄ in imaginē. s; ad
imaginē di. Imago enī debet repsentare lineamēta illi rei. cui imago
ē. sic imago alic̄ filii repsentat oculos. c nē. & cet̄a lineamēta pat̄s sui.
Nulla aut res ē q̄ p̄ p̄e possit repsentare oīa lineamēta di. n̄ solus
filius di. q̄ ē ut imago pat̄s q̄a sic pat omps. inmēs. sine fine. sine
p̄ncipio. ita filius. c. i. s. f. & p. S; q̄r q̄r sp̄c. s. n̄ dicat imago di. cū ipse sit
omps. imēs. s. f. & p. n. Ad qd dicendū ē. q̄a c̄ n̄ h̄rem̄ p̄p̄as uoces. q̄b de dn̄o loq̄rem̄
p similitudines rerū loq̄m̄ de eo. In reb̄ ita ē q̄a filiū alic̄ p̄ oīa simul ē pat̄ suo
q̄si imaginē pat̄s appellam̄. q̄a b̄n exp̄mit & repsentat in se uultū pat̄s sui

& p hac similitudine filiu di imagine patris sui dice solem. qa n ita conuenit dici
de spu sco. qui si nullo dissimilis sit a patre spc s. Redeam g ad illud pp qd
incepim. Aia facta e n imagine di. qa soli filio conuen s; ad imagine. i. aliqm acce
dente adimitatione di. qa sic ds pfectam discretione ht boni & mali. sic &
aia qda m discernit it bonu & malu. Facta e ad similitudine di. qa sic ds
ubiq; tot e nec in crescentib crescit creaturis nec deminutis minor fit. sic & aia
hois p os partes corpis totalit diffusa nec pp augmentu augetur. Imago dr qnt
ad sapientia. i. xpm similitudo refert ad ipsu creatore. Hoc de imagine &
similitudine it dm & aiam. Vl simplicit dici pot qa ds fec aiam hois ad ima
gine & s. sua. i. tale fec q eet innocens. iusta immortal. & c. q e & ipse ds. Si
aut & ho ext & aliqn dr imago di. ut i scda epla ad corinthios pp aliud dr
q si imitator ipsi di. i sctitate. & iusticia. & ceteris uirtutib. & q sit unu pn
cipiu oim hoim. sic ds unu pncipiu oim reru. Tale u dictu e ds creauit
aiam corpa aut ex limo tre. ad qd uiuificandu & regendu rationabile aia
ifudit corpi. & libu ded arbitriu. u posset pmereri bonu l malu. & ut aia
bn opa[ret] in corpe & corp subiceret aie. & utrumq dm cognoscendo & amando
pduceret ad beatitudine. Et sic pmu hoem creau ds ex aia & corpe. ita os
hoes creau. & creat ex aia & corpe. differentr tn. Primu qppe hoem ipse
ds p se coposuit scd corp & aia. s; alios hoies ex simili mat[er]ia coponit. ita tam
qa ipse aias. corpa u s lege ppagationis faciat p ministeriu hois. Hic qr
itqu de se fecisse hoe mortale an immortale. R. Nec ita mortale fec eu ut nc
e ho mortal. scilicet q ex necessitate moreret. nec eo m fec imortale q m p re
surrectione p q ex necessitate null moriet. s; fec mortale q si q posset
mori si peccaret. & fec imortale. q posset n mori si n peccaret. Mori posse
ho hut ex se. i. ex libra peccandi uoluntate; posse n mori & a deo. & a se ipso.

i. gr̄a eu̅ adiuuante & lib̄o ei arbitrio cooꝑante. Facto p̄mo hoĉ ut alios ex eo sc̄dm
carnē deꝫ ꝓpagaret. oportebat ut ad officiu̅ ꝓpagationis crearet ei mulierē q̄ua
h̄m̄ creau̅. Inmisit sopore̅. i. extasin in adā. & tulit una̅ de costis ei. i loco ei
carne subposita de costa uiri ꝓduxit ea̅. Qd̄ factu̅ in adā mistice figurū erat
i xp̄o. Adā eni̅ posit⁹ i sopore. x̄ erat ꝑ morte dormiensi i cruce. Eua facta ē
de costa uiri dormientis. eccl̄a edificata ē de lat' x̄ i cruce pendentis.
De lat' eni̅ x̄ ꝓfluxert sacr̄m̄ta sanguinis & aq̄. Sang̅ne redēpta ē. aq̄ bap
tismatis cotidie abluit eccl̄a. Querit̄ q̄r fecerit ds̄ adā de t̄ra. & eua̅ n̄ de t̄ra
s; de costa uiri. q̄a duab⁹ causis e stat factu̅. i. ꝑ indiciu̅ carnalis subiectionis.
q̄ femina deb& uiro. & ꝑ seruanda unī p̄ncipii dignitate. Diabol⁹ uoluit ali
ud p̄ncipiu̅ ee a dō. s; ad ignominia̅ ip̄si ds̄ ipse posuit unū p̄ncipiu̅ sub
se. i. uiru̅ a q̄o o̅s nasceret̄. sic a dō p̄ncipia s̄t o̅ia. Notandu̅ adā cu̅ talia
circa se agerent̄ q̄si curie celesti int̄fuisse. & o̅iu̅ de his q̄ fiebant de eo intel
lexisse. q̄a in pat&. q̄a cu̅ ds̄ formata̅ mulierē duxiss& ad eu̅ ut nom̄ ei
inponeret agnou& ea̅. & dixit. Hoc n̄c ex ossib⁹ meis. & ca. d. c. m. & adiecit.
ꝓpt. h̄ relinq̄t. h. p. & m. & a. uxori. & er̄t. d. i. c. u. Qd̄ ab al'ita intelligendu̅
est. q̄ iuis & mistice intelligat̄ dicente ap̄lo. Magnu̅ h̄ misteriu̅ ē. & sic
exponit̄ ꝑ q̄. i. ꝑ significatiu̅ isti rei iplendu̅. hō. i. x̄. relinq̄t patrē q̄n des
cendens carne̅ assu̅psit. & matre̅. i. carnale̅ synagoga̅ ad q̄ specialit̄ mis
sus erat. spiritali gr̄a deseru̅. & uxori sue. i. eccl̄ie ꝑ dilectione̅ adhere
bit. & er̄t duo. i. c. u. i. de cap⁹ & m̄bra unu̅ corp⁹. De q̄b⁹ u̅bis q̄stio orit̄.
Genesis testat̄ adā de eua hec dixisse. euuangl̄iu̅ dic' uerba x̄ fuisse. S; nulla
c̄trarietas ē. q̄a & adā locut⁹ ē & ds̄ ꝑ adā q̄si ꝑ ꝓpheta̅ suu̅ loq̄bat̄. Cōusq̄;
ꝓcessim⁹ q̄. ds̄ creau̅ uiru̅ ac mulierē. hos ita creatos in paradyso collo
cauit. Paradysus aute̅ cu̅ sit loc' t̄ren⁹. nescit̄ in q̄ parte t̄raru̅ sit positus.

& ē tante q̄etis ad quē nulla ꝑturbatio accedat. Vn̄ teste ieronimo. nec aq̄ dilu
uii illuc ascendabāt. Hō aūt ī hac paradyso sīt positi. ut ibi generarent hōes absq;
omni ɔcupiscentia carnali. & expleto generandi officio. & nūo anglo(rum) ɔ-
stituto. ꝑducerent̄ ad talē beatitudinis glām q̄le sci habituri sīt p̄ mortē. s'
p̄ t(er)minū resurrectionis. Erant ī paradyso. fontes. animalia. arbores. erāt &
alię multę delicię. Vn̄ paradysus. delicia(rum) ortus interp̄tat̄. Q'd fontes ibi sīt irā
irrigantes. patet ex h. q'a ex illis fontib; iiii. sciduntur flumina. Q'd anima
lia essent ibi. in ꝑbat̄. q'a ds ea duxit ad adā. ut iponeret sigulis nomina sua.
In q'b; aīalib; erat & serpens. ꝑ quē & hō p̄ea tēptat' ē. Similit' arbores ibi fuisse
legunt'. ut q̄s lignū uitę. & lignū scientię boni & mali. q' noīa ꝑ q's dā
effect' sortiunt'. Lignū uitę arbor illa dicta ē. q' freq̄nti passione sua
incolūmē uitā & firmā ɔfirmare & ɔseruare eis. & omē defectū
infirmitatis depellere. Sic̄ enī arbor aliq' dicet' lignū satietatis. q'a b'n
satiare. ita arbor illa uocata ē lignū uitę q'a fructu suo uitā come
dētiū defendere. Vl' dicta ē lignū uitę q'a xpm q' ē uera uita sig. sic &
petra dr' x. q'a petra xpm sig. S; alia arbor dicta ē lignū scientię boni
& mali. hac r̄oe. q'a si ꝓhibitū illi fructū comederent. statī scientiā n̄ dico
doctrinā. s; experimtū boni & mali haberent. Scientia enī accipit' aliqn̄
ꝑ experimto. Non enī ex in roīs utrūq; potāt cognoscē. s; comedendo ue
titū pomū. q̄d eēt malū experimto iā sciret. Preterea q; g ligno data sīt hōi
p̄cepta obedientię. uidel' ut de ligno uitę comederet. & a ligno boni &
mali. abstineret. illud comedendo. declinaret famē. sitī. morbos. &
omnē defectū humanę fragilitatis t' infirmitatis. aliud ɔtū uetitū
gustando ꝑ t(ra)nsgressionē caderet sin sententiā mortis. Per comestionē de
fructu ligni uitę determinato tēpore uita sequebat' inmortalis &

eterna. per uetiti ligni transgressionem mors secuta erat perpetua. Et notandum quia sicut adam
peccasset comedendo pomum prohibitum. ita nihilominus peccasset. non comedendo
fructum uite sibi concessum. Vidit hic diabolus et inuidit deo et homini. Deo inuidebat
ad cuius honorem exhiberet homo obedientiam. inuidebat et homini. qui succederet
in eam unde ipse ceciderat gloriam. Est autem inuidia ut dicitur. odium aliene
felicitatis. et fit tribus modis. uel contra parem. uel superiorem. uel inferiorem. Inferiori
inuidemus. timentes ne ascendat usque ad equalitatem nostram. pari inuidemus. quia
in honoribus eum non possumus superare. superiori. cui nos adequari posse desperamus.
Diabolus ergo deo tamquam superiori inuidit. quia ei in gloria non equaretur. et homini inuidit.
si per obedientiam honorem sibi sublatum mereretur. Et quia inuidit utrique; labo
rauit ad hoc ut homo obedientiam subtraheret deo. et gratiam dei subtraheret homini.
Temptauit ergo hominem. nec per se ipsum. sed per serpentem quem induit. nec uirum prius temp
tando aggressus. sed mulierem. nec temptabat eam interiore suggestione. sed
exteriore. Temptatio enim alia interior qua Christus temptatus est. per similitudinem
peccati. alia exterior que fit per locutionem. Nondum erat in homine. ut pena peccati
per quam incitari posset ad peccandum per interiorem suggestionem. et ideo dia
bolus elegit eum temptare exterius per uerborum compositionem. Queritur autem quare prius mu
lierem temptaret. et per eam postea uirum. Vir naturaliter maioris est discretionis quam
femina sicut et est aliquando. Unde et mystice adam accipitur pro ratione que plus uiget.
eua per sensualitatem que leuius uincitur. Timens ergo callidus temptator si uirum prius
inuaderet. argumenta sue calliditatis ab eo frustrari. magis fragiliorem
sexum uoluit eligere. quo decepto. uirum etiam quasi per blandicias mulieris
facilius sperabat decipere. Sed cum exterius temptare uellet per uerba. spiritus autem nul
la posset in se uerba informare. elegit conueniens sibi instrumentum loquendi.
scilicet serpentem quod fraudulentum animal est. sicut et ipse diabolus fraudulentus

Nec putandum quod serpens ille intellegeret quod diabolus per eum loqueretur. sic nec asina
intellexit quod locuta est per angelum. sed sicut angelus movit linguam asine quasi quoddam instrumentum
quo loqueretur. sic diabolus suo modo instabat linguam serpentis ad loquendum. Unde adhuc
serpentes et cuncta animantia magis familiares sunt demonibus quam in pace. quando dum
incantantur. non ipsi quidem serpentes hoc intelligunt. sed diabolus sentiens ad decipien
dos homines. sapore immittit serpentibus. Preparato itaque tali instrumento diabolus ut
dictum est serpentem intravit linguam eius ad temptandum movit et sic loquitur mulieri.
Quare non comeditis de ligno scientie boni et mali. Et mulier. Quia deus inter
dixit. comminatus. in quacumque die comederitis de hoc ligno morte moriemini. Ser
pens quasi invidia dei hoc eis preceptum esset. persuasit ut comederet dicens. Comedite:
et eritis sicut dii. scientes bonum et malum. Quibus ubi tribus modis temptabat. per gulam dicendo.
comedite: per superbiam promittendo. et eritis sicut dii. per avariciam adiciendo. scientes
bonum et malum. Avaricia enim non solum est pecunie: sed ambicio honoris et scientie:
Nec quecumque modo congregare pecuniam avaricia est. Qui enim ad hoc congregat. ut det paupe
ribus bonum est. Qui congregat propter ut plus aliis possideat. malum est. Similiter qui scientiam
cupit acquirere: ut alios ex caritate ex caritate instruat. laudabile est. sed qui hac
intentione desiderat ut aliis preferatur dampnabile est. Queritur quare mulier cum sit
res fragilis et timida. non abhorruit serpentem. nec eius extimuit locutionem.
Serpentem ideo non timuit. quia creaturam dei esse cognovit. et quia factus est ad utilitatem
hominis sicut et cetera animalia. et nondum venenosus sed tractabilis apparebat. Sed postquam suasu
illius peccavit homo deus maledixit homini et serpenti. et per maledictionem dei assumpsit
venenum quod ante non habuit. Iterum vocem serpentis eva abhorrere non potuit.
quia putabat dum novit creatum esset serpens. naturam loquendi a deo sibi datam esse. Hoc
modo sic diximus eva per serpentem. et adam decepit per evam peccavit. quia uterque utique
pomum comedit. et quia iniunctam a deo transgressi sunt obedientiam. iusto dei iudicio

pmissā pdiderīt glām. S; qr cū ambo peccassent. cui peccatū mai fuisse. Eua duobꝰ
modis peccau. qa psuasa a serpente dō exstitit inobediens. & i sup dm̄ inuidū ee
credebat. q pomū illud sibi poitat eq̄rī interdixerat. Et qa dupliciter peccau. g
uius peccasse uidr q ei uir. Et adā. q maiore ui rationis hūit. & q regere
debuit uxorē. & bn̄ intellex falsū ee qd dixerat serpens. ne ptbaret mu
lierem csensit ei. spans se pea dō reciliandū ee. magis q. uoluit offendere
dm q ct dicendo uxori rūpe societatis uinculū. Et sic uidr adā plus peccasse
q eua. S; auctoritas qs plꝰ t minꝰ peccasse. nusq determinat. Aplꝰ dicit. femina
pmo seducta ee. n uirū. Itm in alio loco dic & adā puaricatū fuisse. Qui
peccauert in. s. puaricationis ade. & sic utq; uidr eqlr peccasse. s; ingmai
t minꝰ peccatū in dubio relinqt. Dic aug. in hi loco. Hone arbitrandū qd diabolꝰ
deiecturus erat hoēm sin ps sensisset in eo an q peccasset aliq elationē. Verba
aug. sic intelligenda st. n qd elatio eet in adā an q teptaret. tc enī peccatū eet ideo
an q peccasset. s; elationē uocat. a. qndā facultatē supbiendi. & h intellex. io
teptando deiec. S; uidr hō ps cecidisse q teptatꝰ eet a diabolo. Ad q questi
onē informandā istud pmittit. Vtrū simt omnia creasset ds. an p distincta
opa fecisset. Dic auctoritas oia simt creata fuisse. anglm. hoem. & maiora ani
malia. Nā minora n operat tc creari. q cottidie creant ex aliis corpibꝰ ut uermē.
Vt simt oia creata st. in matia t similitudine. In adā enī qsi in matiali causa
omīs hoīes creati st. qa de lūbis ei pcesserunt. Aie n ex aliis aiabꝰ. s; noue p simi
litudinē cottidie a dō creant. Cū g oia sunt. i. hō angls creati fuerīt. & hō
statū ut creatꝰ ut qda putat cecidit. tc n peccau suggestione diaboli. qa & ipse
diabolus in ipsa creatione cecidit. S; uerū ē anglm sine intuallo cecidisse.
s; int creationē & lapsū hois intuallū fuit. in fra qd diabolus hoēm
teptare potuit. Et qd h̄ret aliqd intuallū int creationē & lapsū incstat.

quia prius factus est adam per ea de latere dormientis eua. & illa prius seducta per ea seduxit uirum.
Dictum est quod eua seducta per diabolum seduxit uirum & quod tribus peccauerint. gula. su
perbia. auaricia. Sed sciendum. quod hoc ipsum originale peccatum per v. in membra augustinus
diuidit. scilicet in superbiam. sacrilegium. homicidium. fornicationem. auariciam.
& furtum. Superbia fuit quia in sui proprii iuris. & non sub potestate dei esse uoluit. Sacri
legium commisit. quia bonitatem dei .i. spiritum sanctum de se quasi de templo ipsius peccando expulit.
Quod obscure dicit auctoritas. quia non credidit deo. hoc est enim deo credere quod dominum a se
peccando remouere. Homicidium erat quia per peccatum & sibi & aliis mortem ~~honore~~ intulit.
tam eternam quam temporalem. Fornicatio. quia mens hominis prius integra se ipsam corrupit. & oblita
sui creatoris plus amabat uerbis obedire serpentis. Auaricia peccauit. quia plus quam quod
sibi competeret. scire uoluit. ut per scientiam deo equaretur. Furtum et rapina. factum est
mirabile. quia & se ipsum & omnes qui ex eo nascituri erant. deo abstulit. Unde que non rapui
tunc exsoluebam. Furtum enim hic dicitur. omnis illicita occupatio. Tot peccata in uno
peccato perpetrata sunt. Sed queritur cur deus permitteret hominem sic temptari. quod presciuit cito
consensurum temptatori. Iuste hoc permissum est a deo. Diximus enim superius. quod deus dederat
homini possibilitatem resistendi diabolo. adiuuante gratia. Item ex alia parte
non esset homo magni meriti. nec dignus uideretur gloria. si ideo bene uiueret. quia nullus inci
taret eum ad hoc ut male uellet uiuere; ideoque ut aliquid promereretur iuste permissus
est a deo temptari ut uinceret aut uinceretur. ut in tali conflictu uel penam reciperet uel
coronam. & in omnibus ad uictoriam dei humiliter cognosceret gratiam. Sciatis enim quod factum
est consensit homo diabolo. Unde iusto dei iudicio substitutum est. ut sic peccando
cederet suo creatori qui superior est. ita in hoc contradicat id quod inferius est. i. caro. suo
superiori quod est ratio. In quo notatur depressio liberi arbitrii. Unde queritur utrum sit in homine depressum
liberum arbitrium. sicut dicit auctoritas. Ad quod uidendum. duas partes liberi arbitrii
respiciamus. scilicet facultatem eligendi. & faciendi bonum. & econtra facultatem eligendi

& faciendi malu͞. In hac parte .i. in faciendo malo n̄ ē diminuta libtas. a. imo cfir-
mata. s; gr͞a altius partis .i. bono. dr̄ h' depssio facta ee. An peccatu͞ hoīs. nulla cau-
sa p cessit i hoē. qr̄ gr͞a di ei subtraheret. tūm. Nulla molestia nulla captiuis
infirmitas retraxe hoēm ad peccādu͞. Et i eo statu libum ēat a. S; p q͞ pec-
catu͞. subtracta ē gr͞a. q͞ & si p restituta. a. & ia h't. n̄ t͞n ita libe pot hō b̄n op-
ari sic an̄ peccatu͞. q͞a pmanent in eo q͞da defectus & miserie infirmi-
tatis. q͞b' sēp allicit ad peccandu͞. Et ita dr̄ libu͞ a. ee depssu͞. ex alta parte.
q͞a natura semp ē pcliuior ad malu͞ q͞ ad bonu͞. & depssior ē in bono. erectio
a. n͞r̄i ē in malo. Huic peccato originali diusa noīa inponunt. Alii appel-
lant ccupiscentiā. q͞ si an̄ actu͞ illi' peccati .i. comestione pomi ēēt in hoē
ccupiscentia. S; sci patres meli' inobedientiā uocant. q͞a n̄ solu͞ act' ipse. s; &
uoluntas & dispositio hoīs ad id agendu͞ recte inobedientia dr̄. Et q͞s q͞s h't
peccatu͞ inobedientie. t ēē dm̄ t ēē in carne ei. n̄ mir peccat. q͞d pm' hō q͞ do
n̄ obediebat. Duplex pena peccatu͞ h' c secuta ē. i psenti fames. sitis. in-
firmitas. ipsa corporis & aīe dissolutio & i futuro mors etna. Queritur si adā
h' m̄ n̄ peccasset an p dictas penas n̄ hab&. Ad uidendu͞ ē duo pcepta
data fuisse. comedendi de om̄i ligno in paradyso & n̄ comedendi de
ligno. s. b. & m. Et sic in utroq; fuit pceptio. ita n̄ seruaret in ubiq; eet p-
uaricatio. & similis pena secuta eet n̄ comedente de ccessis fructib' q͞lis
pena secuta ē comedente de phibitis. Quia q͞ p dictis malis hō peccau͞
iuste gaudia paradysi expulsus pdidit. V dr̄ q͞d ad custodiā illi'. positu͞
sit cherubin h'ns in manu gladiu͞ flameu͞ & uersatile. Qd pot ad litteram
intelligi. q͞ si sit flāma in circuitu q͞ phibeat mortalib' accede ad pa-
radysu͞. Vl mistice p flameu͞. g. accipim' psentis uite tribulationes. q͞
n̄ aliq͞s patient sustineat. n̄ pot intrare illā beatā regionē. Qd' b'n usat

qa omis hec miseria & tribulatio sublata in resurrectione auertetur a nobis quando
inmortales erimus & inpassibiles. Nos dicimus qa homo peccauit qa comedit de pomo
sibi interdicto. & sic habemus qa peccando fecit contra uoluntatem dei. dicente auctoritate
omnia quecumque uoluit fecit. & uoluntati eius quis resistet. Uo inquirendum est. quomodo primus homo
contra dei uoluntatem fecit. & tamen uera sit auctoritas. qa nullus contra uoluntatem
dei facit. Quod ut aptius possit uideri. plibanda sunt quedam de uoluntate dei. Uoluntatem
dei. non dico inentia que simplex est. sed hoc uocabulum quod est uoluntas diuersis modis
in sacra pagina accipitur. Uocatur enim uoluntas dei dispositio omnium rerum qa deo. de
quo dicitur. omnia quecumque uoluit fecit & illud. Uoluntati eius quis resistet. nullus itaque. & apostolus
dicit. Quem uult indurat. & cui uult miseretur. Deus enim uult. i. disponit quosdam
saluari per misericordiam alios uult. i. disponit induratos dampnari. & hoc per occultam
iusticiam. ut patet in iacob & esau. Et hec talis uoluntas dei. ut dictum est appellatur dispo
sitio. Accipitur etiam uoluntas dei pro suis preceptis. Que io dicitur hoc nomine qa docet nos facere
que licita sunt. & abstinere ab illicitis. & uindictam minatur peccantibus. & sic per ip
sa precepta nobis aperit deus uoluntatem suam. Accipitur & tercio modo uoluntas dei illa
scilicet quam deus operatur in cordibus hominum & maxime fidelium suorum. De quo apostolus. Deus est qui
facit in nobis uelle bonum & perficere. his tribus modis uoluntas dei accipitur. sed unum
quemque modum in quedam membra subdiuidit (dicere). Uoluntas in ea acceptione quod appellatur
dispositio dei sic diuiditur. Quia uoluntas dei. i. dispositio. alia permittens
alia efficiens. uel approbans quod satis idem est. Membra diuidencia uideamus. Deus
sic quosdam actus ~~suos~~ hominis disponit. quod ipse non facit ea. sed iuste fieri permittit.
ut mala. Malum enim nulla res innata rerum. nec est opus dei. sed factura oritur uel
ex uicio hominis. uel ex suggestione diaboli. Et cum malum non sit res dei. deus non facere
illud sed permittere. iusto tamen iudicio. ut qui in sordibus est sordescat. quod patet in illis
sodomitis. de quibus apostolus ait tradidit eos deus in reprobum sensum. Quod est tradidit. Certe non coegit

eos tales eē. s; tdidit. v pmisit. nec auxiliabat' eos. s; grā sub traxit adiutricē.
Hoc ē enī tdere. n̄ adiuuare. s; labi pmittere. Et hec uoluntas. v dispo
tio dī uocat' pmit. Appbās l' efficiens dr̄ illa dispositio dī. qn̄ sic de
aliq° dispon̄. qđ eciā fac̄. Vt bona in bonis. Vn̄ iacob' omne datū optimū
& o. d. p ē. d. a patre luminū. Ab ipso enī grē q illuminat, pcedit. S;
notandū q̄a cū bona faciat aliqn̄ libo arbitrio nr̄o coopante cū grā. Vt
castitatē patientiā. & alias uirtutes. q̄s cū nr̄o arbitrio sua opat' grā. Ecce
partes uoluntatis dī. i. dispositionis dī. Voluntas aūt dī accepta, p p̄cep
tis. iiii. hɔ̄ sub diuisiones. Videm' enī q̄dā iubi in illis p̄ceptis. Vt hono
rare patrē & m. & c̄. q̄dā minari nob' penā si n̄ fecim' p̄cepta dī. q̄dā data
ad indulgentiā. Vt apls. Vn̄ q̄sq; habeat uxorē suā. pp. f. Alia admonē.
Vt ē illd. De uirginib' p̄ceptū n̄ habeo. c̄ aū dic̄. Et scđ h duo larg̃ c̄si
lia appellat' p̄cepta. Scđm has diūsitates p̄ceptoꝝ. Voluntatē dī, p p̄cepto
ita diūsificam'. qđ uoluntas dī. alia iubens. alia puniens alia indulgens.
alia admonens. Restat illa uoluntas dī q̄ ds̄ opat' i scīs suis. & fac eos
uelle. q̄ pot̄ appellari q̄dā pius amor & pius affectus, pcedens ex radice cari
tatis. & ista uoluntas aliqn̄ c̄cordat cū uoluntate dī. i. dispōtione. aliqn̄
discordat. Verbi grā aliqs filī uult ex pio affectu & desidio amoris pa
trē suū diu uiuere. ds̄ uult illū ex iusticia mori. & ita uoluntas filii
q̄uis bona discordat. & c̄tria ē diuine uoluntati. Qđ bona uolūt con
cordat satis patꝫ. & hac uoluntatē eciā discordantē. ds̄ opat' in cor
dib' suꝫ. & p eā saluat'. Mali eciā ex pmissione dī mala uolt & illa ma
la uoluntas aliqn̄ c̄cordat c̄ diuina uolt̄. & tn̄ n̄ bona ē. ut iudei uo
luerit xp̄m crucifigē qđ & ds̄ uoluit. s; diuersa intentione. illi ad
suā pnicīē ds̄ h uoluit ad nr̄am salutē. Adhuc c̄siderant alię diu'

uoluntates in hoib' q̄ n̄ a do͡ s; a natura et p̄pagatione hoīu nascunt'. Quarū
una appetit' alta app̄bans appellat'. Appetit' q̄n natalit' aliq̄s appetit
q̄d bonū ē. Vñ ipet' ei dictū ē. alius te cinget et ducet te q̄ tu n̄ uis. et
īx pat' s. f. p. t. a. m. calix iste. Nullus enī ita p̄sius ē n̄ saltē bonū nat'
alit' uelit. App̄bans ē illa q̄ aliq̄n et si nolit illud bonū tn̄ ex discre
tione sua p̄bat ēē. Vt lat' n̄ pacē bonā tn̄ ēē dic' ex ꝯscientia et dis
cretione sua. Et h̄ ē illa iners uoluntas q̄ nūq̄ p̄ducet' ad effectū. De
q̄ apls. uelle m̄ adiacet. p̄ficeā aūt īm̄t n̄ inuenio. Per his diuisis mod' ex
ponit' uoluntas. Vb' p̄missis p̄dicta solut' q̄stio. q̄m fecit hō contra
uoluntatē di. et n̄ fecit c̄t' uoluntatē di. Vt breuit' dicat'. fecit ꝯt' uolū
tatē di. i. p̄ceptū comedendo pomū int' dictū. n̄ fec̄ ꝯtra uoluntatē di. i. disposi
tionē. Sic occulto di ī dicio fuerat ab ęt̄no dispositū .i. n̄ efficiendo s; p̄mittendo
Simulioꝝ q̄stionē illā soluere possum'. Ds uult o. h. saluū fieri. Q̄ndam modis exponit'
Aug'. Ds uult ōs. h. s. f. i. aliq̄s ex omni ꝯdicione. ętate. et natione hoīu. Vel alit'
Ds uult o. h. s. f. i. nulli saluant' n̄ p̄ eū et q̄cq; saluari debent ipse saluat. sic et illd'
illuminat o. h. u. i. h. m. n̄ omnē illuminet s; q̄cq; illuminat' p̄ eū illuminat'.
Et sic exponit' littā ōs. h. q̄ saluant' uult ipse saluare. i. nullus saluat' n̄ quē
ipse saluat. Alit' q̄ uult ōs. h. s. f. idē hac uoluntatē fac' ī cordib' ut ex caritate
uelint ōs saluari. Mag' a. sic exposuit. uult ōs. s. f. si ipsi uelit. i. n̄ ꝯt' dic̄ n̄ p̄hi
bet. Et h̄ sufficiant d' uoluntate di. Per hoc dictū ē q̄ adā peccau͡ et p̄ h' pecco et ip̄e
et ōs alii ab eo. s. ꝯcupiscentiā p̄pagati dānant' n̄ p̄ grām di originale peccatū eis
remittat'. d' ꝯcupiscentiā dico p̄p̄ x̄p̄m q̄ s. carnē descendit ex adā sine
carnali ꝯcupiscentiā et iō imunis ab oī pecco et p̄ęna peccati n̄ q̄ uoluntate
sustinuit. S; q̄rit' q̄r iusti pu͡ri ꝯnant' ī originali pecco. et de pueris paganoꝝ.
facilis solut' q̄stio. de filiis q̄ nascit' d' x̄p̄ianis difficili. De filiis paganoꝝ

non est mirum si nascitur in originali peccato cum antequam nascerentur erant in lumbis ade
ubi omnes peccaverunt. et massa carnis quam inde acceperunt per medios patres corrupta de-
scendit et numquam mundata est nec in patribus nec in filiis. Et sic ratio est quare illi et nascun-
tur in originali peccato et dampnantur. Sed de illis ita est. Sed de parvulis qui generantur ex baptizatis
et iustis patribus mirum habetur quare dampnari debeant propter originale peccatum si moria-
ntur ante baptismum. cum nec peccatores a quibus descendant ab ipsis parentibus
et caro quam sumptam ab eis induunt mundata sit in patribus sacramento bap-
tismatis. Patres ita solvunt per similitudinem. Verumtamen quod in bonis parenti-
bus tota carnis substantia mundata sit ab omni peccato originali sed filii qui procedunt ex illo carnis
seminario non generantur sine originali peccato. Sicut granum quod seminatur nudum est et sine palea.
sed ex illo nascitur vestitum apparet et indutum palea. Sed ista solutio magis est predicte
questionis confirmatio. non enim dubitatur non nascantur in originali peccato. sed quare ita sit queritur
cum illa caro prius fuerit ab illo peccato abluta. Dicunt sic patres. Verumtamen quod in baptizatis
parentibus destructum est originale peccatum et omnes partes corporis mundate sunt
sed pena et effectus illius peccati scilicet concupiscentia non destruitur sed remanet. Et quia
per concupiscentiam carnis boni patres generant filios. ideo dicuntur nasci in originali
peccato. Sed nec ista solutio valere videtur. quia teste auctoritate concupiscen-
tia generandi in coniugatis per bona coniugii per elemosinas et orationes et cetera ex-
cusatur. Et cum hec mala concupiscentia nec ipsis parentibus noceat ratio exigit quod
multo minus his qui generantur ab eis nocere debeat. Possumus itaque solvere quam-
cumque in questionem. Peccatum originale remittitur parentibus baptizatis. sed nascentibus fit. Solutio
nec imputatur in radice parentibus in eadem persona existentibus sed in alias substantias tran-
seuntibus. Queritur de parte aliqua ab illa paterne carnis massa separata sed non animata utrum
puniatur pro peccato anime. Quod si punitur an puniatur in se an in alio corpore. Dicimus quia
et illa caro punienda sit quia in carne patris peccavit. sed non per se cum non dum sit aliqua

persona sed rediens ad corpus non corrupta est. ideo punietur. vel si munda ibi coronabitur
sicut manus alicuius amputata et a lupo comesta in resurrectione corpori suo restituitur
ita dicitur quod pars illa corporis que per delectationem separatur sed non fit persona redibit ad
idem corpus vel punienda vel remuneranda pariter. Et hec dixi de peccato. Sed queritur
utrum actualia patrum imputentur originalia esse filiorum. ut omnia puniantur in filiis
sine baptismo mortuis. Videntur rationes et auctoritates hinc et inde opponi
quod parti hoc velle parti videntur contradicere. Ratio quarundam talis est. quod iuste puer
puniatur qui moritur ante baptismum de actualibus patris sui. Verbi gratia. Est aliquis homi
cida adulter et quocumque modo sceleratus. non sola manus peccavit que fecit homicidium. sed omnes par
tes. et puniende sunt. Et cum omnes partes tali peccato sint corrupte. et pars illa que per ea
seminaliter propagatur in filium in patre corrupta fuit. et cum illa corruptione descen
dit. et sic actuale peccatum patris imputabitur filio originale. ut pro his omnibus que commisit in
patre puniatur et filius. Et est simile huic sententie que dicit peccatum ade filius
originale. quia in adam peccaverunt. et ab illa origine corrupte carnis traxerunt.
Sed contra hanc rationem alii opponunt ista. Dicitur enim non equalia esse peccatum ade et
actualia peccata alicuius patris. et ideo non equaliter filiis esse imputanda. Adam non pec
cavit ex ignorantia quia bene sciebat quid vitandum esset. et quid agendum. non
peccavit ex fragilitate aliqua. quia nec languor nature. nec aliqua carnis
infirmitas eum peccare coegit vel suggessit. non peccavit ex necessitate
quia nec fames. nec sitis. nec ulla eum ad hoc coegit molestia. Et ideo valde
grave et incomparabile est peccatum ade. Sed econtra quando aliquis peccat his predictis mo
dis vel causis impellentibus peccat. vel ex ignorantia. infirmitate carnis. et
necessitate. et ideo minus peccat quia tot modis coactus. Sic ergo peccatum ade gra
vius ratio est ut pro illo et ipse et filii sui peccato puniantur. Unde et originale dicitur omnibus
qui nascuntur. Sed actuale peccatum alicuius quia leve est et quasi necessarium non debet

imputari filiis. ut pro eo puniantur. et ideo nec originalia appellari. Verum illi opponunt auctoritates quibus uidentur parare quod asserunt. Dicit dominus per prophetam. Puniam peccata patrum in filios usque in tertiam et quartam generationem. Unde sic argumentantur. Si dominus promittit se punire peccata patrum in filios in secundam tertiam quartam generationem. tunc peccata patrum actualia sunt filiis eorum originalia

Huic verba auctoritatis alii ita soluunt. Pena duplex esse dicitur. alia corporalis. alia spiritualis. id est eterna damnatio. Et quod dominus dixit. de corporali pena uolunt accipiendum esse. ut per simile potest ostendi. Aliquis fecit homicidium. uel aliquid tale. et pro eo corporaliter punitur quia aliquibus damnis rerum uel exilio damnatur. et ista pena patris extenditur in quartam generationem. id est in omnem eius posteritatem ut certus numerus accipiatur pro incerto. Similiter et hoc dictum esse intelligitur. quia pro peccato actuali patris multos eius filios corporaliter deus punit. ut de iudeis. etiam si aliqui quieuerint. postea tamen puniti essent corporali pena propter precedentia patrum merita. quia perdiderunt et locum et gentem. Et sic exposita auctoritas non dicit peccata patrum actualia. filiis esse originalia. cum temporalis in pena sequitur non eterna

Augustinus in libro enchiridion eandem sententiam uidetur dicens. Non improbabiliter uel non inueri similiter potest dici. quod actualia peccata patrum filiis originalia debent esse. Ad comprobandum ista quae modo diximus ponit auctoritatem. Et prima inquit dicens. Si actualia peccata patrum filiis essent non. quare sic determinaret tertiam et quartam. quod cum originalia ad omnes qui secuntur pertineant. Exponit duobus modis hoc fieri. uel examina dei. uel per imitatione prima puerorum filii enim qui in quarta generatione solent uidere primos patres. et eos uidendo in malicia imitantur et imitando cum illis pro peccatis eorum iuste punientur eterna damnatione et hoc conuenit tam baptizatis quam non baptizatis filiis. Vel aliter. Deus posset ex iusticia omnes punire. sed ita temperat iusticiam eius examina quod usque ad illam generationem punit maliciam eorum. et ibi cessabit diuina uindicta. Ad hoc idem probandum adducit illud de decretis. Iniquitas patris de .s. p. p. matris non deleatur. Vel ibi exponit et facit hunc sensum et alium.

Qui uolunt hanc sententiam tenere obiciunt

illud. filius non portabit iniquitatem patris. Sed nichil ad rem dicit iste. quod dictum est de bono filio
non imitante malicia patris sui per baptismum. Huic sic obicitur. anima que peccauerit
ipsa morietur. Et illud apostoli unusquisque onus suum portabit. Ista bene conueniunt illi qui pec
cauit in patre et idem dignus est. ut non moriatur. non per baptismum ei remittatur. Adulti
mum quod solus augustinus ita sensit de hac sententia et non in alia auctoritate sic expositum
inuenitur dubitando sic ad uitam tenendum esse non asserendum quod a patrum filius sit ori
ginalia. Questitum est si pueri nondum baptizati iuste dampnentur pro originali peccato et pro
actualia per parentum. Deinde querendum est si peccatum sit aliqua res. uel nulla. Dicimus peccatum
nichil esse. omne quod est aut creator est. aut creatura. et hec diuisio fit de deo et subiectis. Nomine enim
creature substantia designatur. quod autem peccatum non sit aliqua substantia patet omnibus. ... non est res
dei. Res dei dicimus quedam accidentia ut colores. uirtutes. nec tamen omnia illa accidentia
dialetica dispositio facit sunt res dei. ut locales. uel temporales adiecentie et multe passiones
quas fingimus que nichil ad illum sunt. Set quedam alia accidencia a deo creata esse plane testatur
auctoritas. apostolus dicit diuisiones gratiarum. id est spiritus sancti. quod accipimus per diuersas gratias. spiritus
sanctus. non sunt quod gratie diuiduntur non ipse spiritus qui dat gratias. nec sunt homo cui dantur. Oportet quod gratias
esse res dei. uel accidentia que nec possunt dici spiritus. nec substantia hominis. sed diuersa et a spiritu qui dat
et ab illo qui recipit. Item apostolus preterit figura huius mundi non preterit substantia. Et augustinus in alio
loco dicit formas mundi qualitates incorruptabiles esse. sicut et ipsi homines sunt incorruptibi
les. Et in alio loco ubi iohannes dicit omnia per ipsum facta sunt. omnia sic glosatur ab augustino. id est substantias et res.
Ut per res accipiamus accidentia oportet. cum premissum sit de substantia. et hec dicta sit contra
eos qui dicunt esse nichil preter substantias. Redeamus ad peccatum. Dicimus peccatum nichil esse. et hec testatur
auctoritas. et sine ipso factum est nichil. id est peccatum deus non fecit. Sic exponitur secundum quendam sen
tentiam. Si dicitur alibi faciens bonum et creans malum. de aduersitatibus intelligendum est
quas creat. uel permittit fieri ad purgationem suorum. sicut et malum dicitur operari permittendo
pro uindictam malorum. Quid quod dicerent esse. Cum non sit opus dei oportet dicere quod sit factura
hominis uel diaboli. Deus enim non fecit malum. sed homo qui peccauit. nec ipsum est homo. sed est aliquid in homine.

Qd ostndit aug. his ūbis; artifex clamat dcelo. feci hoiem. n̄ auariciā. feci
hoiē n̄ latrociniū. Qd autē pecc̄ sit op' hoīs. ttē pbat augustin'. In hoīe dilige n̄
errorē q̄ fecit. s; hoīē ama ieo qd ds̄ fecit. n̄ fecit uiciū qd fecit ho. Si obicit'
deuglio. 7 sine .i. f. ē. nich exponit' .i. sup'. i. n̄ op' di. Itē si obicit' qd malū sit cor
ruptio 7 puatio boni 7 ita nich. ītn̄ p h negat' ēē op' hoīs. Et sic ītelligendū ē
q'm peccm sit nich. q'ntū ad op a di. 7 sit aliq' qr factū a hoīe. Dicim' hoīes scdm
ppagationē carnis descendē. et p originale p' sin baptizant' dānati. s; q'rit'
si aiē sic dscendant lege ppagationis ex aiā p'mi hoīs. sic caro dcarne ppagat'
Si cedim' animā ex traduce aīa descendē. dicim' aut f se totā. aut f aliq' partē
descendit. Qd scdm partē dici n̄ pot. c aīa siplex res sit. 7 nullas habeat
partes iquantitate. Itē si dicam' f se totā descendē .v. ut eadē aīa tota sit
ioib'. tale iquueniens seq'r. in q eadē aīa iduidua eodē tēpe sit idiuisis. 7
simul sit icelo. 7 in inferno. Itē si dicim' q sic caro ex carne p diusa semina ppa
gat'. sic aīa ex aīa p q'da occulta seminaria ppaget'. aut illa ppagatio fit p'
formatū corp' iutō. aut i ipsa qceptione c semine corpis dscendit aliq semi
nariū aiē. s; q'm p' formationē corpis aīa ppagat' ex alia aīa ipossibile est
pbari. Qd autē c semine corpis 7 aīa seminet' absurdū ē dici. qr tt multis semi
nib' sine ppagatione pditis 7 una mlta aiē pderent'. Volt tn q'dā ex aīa p'mi
hoīs alias aīas dscendē p similitudinē. qr sic iaccenso cereo lum dlumine accen
dit'. ita ut nec totū illud lum' in aliud t'nseat. nec aliq' sui partē sui dimi
nuat. sic 7 aīa. nec f partē. nec f se totā deriuat'. Supdicta argumtatio 7 alit'
disponit' sic. Si dicis aīam ex aīa dscendē pcedā. Si aīa isti pcedit ex aīa alti'. aut
f se totā pcedit. aut f partē. scd partē ipossibile ē. qr aīa n̄ ht partes iqntitate.
S; se totā n̄. qr tale iquueniens seq'ret' in. q eadē aīa ēēt isingulis tā bonis q'ā
malis. eodēq; tēpe ēēt i sūma gla. 7 isūma miseria. Itē si cedim' q aīa dscendat

ex aīā. aut cū semine. aut sine semine. Si n̄ semine n̄. q̄r ī possibile ē. aliq̄d sin
de aliq̄ procreari. Cū semine n̄. q̄r tc̄ multe aīe q̄ n̄ incorporant' cū semine perirent
l'gr' nulla rō ē aīā ex aīā procreari. Dicam' tandē q̄d dicit ieronim' d̄m cot
tidie nouas aīas creare. creatas statī aīandis corpib; īfunde. 7 illū sub ana
themate p̄cutit. q̄ de creatiōe aīarū alr' sentit. Sȝ q̄rit' de aīa alic' pueri
q̄ noui' a dō creata 7 īfusa sit corpi q̄ iusticia dāneť. cū n̄ dū l' p se. l' ī corpe
peccauit. Verū ē q̄d aīa p se nich peccau. imo mūda ē 7 inocens 7 ī polluta
sȝ dō īfundente īcorpat' 7 una p̄sona cū corpe efficit' ex unione illa mū
diciā suā p̄dit. 7 debitā carnis dānatiōis īcurrit. Sed ea īq̄rit q̄ sit illa
carnis īmūdicia. 7 un̄ eā trxerit caro. ē sp̄alis an corpal' illa īmundicia.
Corpalē dīns īmundiciā. q̄n corp' luto. l' alia fęce polluit'. Sȝ ista īmun
dicia n̄ pot' aīā īmundā facē. q̄r sepe uidem' q̄d in uilib' 7 ī pannosis cor
pib; aīe sc̄ōrū teguntur. Sp̄al' īmundicia n̄ uidr̄ eē īcarne q̄r caro n̄ ē sp̄c
7 illa ptin; ad sp̄m. Dicam' carnē trxisse īmundiciā de carne adę. nec ē
tāt carnalis (corporalis l') l' sp̄al. sȝ exutus q̄ corruptione q̄ ē ta. 7 ideo nec caro illa
īmunda. nec aīa cōiuncta carni habebit glam n̄ ī baptismū mundet'
Cur q̄ de ds uoluit mundā aīam tali corpi īfunde. ubi īmunda fieret. cur
tale hospiciū ē p̄parauit ī q̄ periret. Culpa uidr̄ eē creatoris n̄ aīe pereuntis
Sed si aīa sic īfusa dāneť. n̄ ē tn̄ iniust' ds q̄ eā īfudit. hac rōe. Ds fec
ī p̄mo hoīe corp' p se. 7 aīam aīāq; locauit ī corpe. io ut utrūq; bn̄o pā
do beatificareť. Et p' eandē causā 7 ut beati fierēt uoluit 7 alios hoīes
propagare ita ut corpa p ministrū suū adā sin cōcupiscentia crearet.
ipse ds aīas singillatī creatas corpib; īfunderet. Ominus ē ille officiū q̄d ds
iniunxerat ei depuauit. q̄r peccando alios hoīes gnauit ī peccato.
Ds aut' q̄ est īmutabilis p̄positū suū de īcorpandis aīab; n̄ debuit

mittare. nec culpa e imo iusticia exigit aias corpib; q ptas ifuncte. Et ecce facit

ds q pposuit. S; h solutio adhuc ipugnat. q ds n iuste uidr tale hospiciu

ī h dic augustin

pposuisse q p uidit piculosu aie. Retorqt culpa i aia. q n coactione di. sed

pa uoluntate q dulcedine carnis allecta corp itrat. & scit se ptam ee. s; n

psciia supplicio q h padtendit. sic p similitudine eua allecta pulchritudine

pomi q siliio spentis comedit in. uni sciebat se morita. Quo in u e interuallo

ds aia creat q ipsa p scipiat corpus sicut in corpus q sic ifundat discerni n possunt.

sic nec trsit oclo ad remotiora loca. q cu intuallo fiat n discernit. Et habemus h

qd hoies p originali p danant si n dimittit eis p gram q p h iuste possident a

potestate diaboli. vn dic aug i libro q fac de trinitate. q ho p o peccatu

iuste tditus sit i potestate diaboli. illud iuste n sic e intelligendu q si iusticia

eet i diabolo p q ho s tderet. Sic enim i bono anglo n e n iusticia. sic i diabolo

nich e n iniusticia. Nec ista iusticia fuit i hoie p qua subiceret diabolo

s; ex parte di ista fuit iusticia ut ho p peccatu traderet possidend a dia

bolo. Et uidete q ro iusticie ib eet. Ds dedat hoi libam facultate s obe

diendi. ul n obediendi. Ho ex libertate sua diabolo uoluit obedire

q n deo. & q ho uoluit q ds iustu e. iusticia di exigebat. ut tderet ho

diabolo cui sponte obediebat. Ho ex inobedientia peccauit. q ideo

iustu fuit ut puniret. Sic si aliqs dns suo suo daret eundi ad dnm

que uellet iustu eet ut pmitteret ab illo possideri q eligeret. Ita

ex iusticia di tditus e ho. i. pmissus e possidi a diabolo. c potestati

se subiecerat. Et ecce ho iusticia di pmittente possidebat a diabolo

s; ds q p miam q iusticia id reqrente uoluit hoie libare. S; qr uoluit

hoie q n anglm. Qd fec p duab causis. Scriptura eni dic ipse nouit figmtu

nrm. Vna causa e q fec hoie ex fragili matia q io fragilis erat ad pec

cadu(n)t. Angl(u)m ex firma mat(er)ia q(ui) si uoluiss(et) minime peccare pot(er)at. Alia causa
q(uia) ho(mo) diabolo p(er)suadente peccauit. (et) ita q(ua)dam (modo) excusabil(is). Angl(us) inexcu
sabilis erat. q(ui)a p(er) se nullo cogente cadebat. (et) q(uia) ho(mo) fragil(is) ille firm(us). ho(mo) p(er) aliu(m)
ille p(er) se ipsu(m) peccau(it). i(de)o d(eu)s ho(m)i(n)e(m) uoluit (et) debuit liberare n(on) angl(u)m. Voluit
d(eu)s ho(m)i(n)e(m) liberare. (et) h(oc) fec(it) i(us)titia n(on) pot(en)tia. Vn(de) iob dic(it). Prudentia ei(us) uicit
diabolu(m). i(d est) iustitia. Iustitie causa e(st) q(uia) utiq(ue) fuit seruus d(e)i. utiq(ue) c(re)atura d(e)i
(et) diabolus possidens. (et) ho(mo) possess(us). i(de)o oportebat ut int(er) suos cu(m) iustitia
ag(er)et n(on) c(um) uiolentia. S(e)c(un)d(u)m p(er) i(us)titia(m) uoluit ho(m)i(n)e(m) liberare. ut exe(m)plu(m) daret
suis fidelib(us) ut e(ss)ent i(us)titie imitatores n(on) uiolentie. (quam) amator e(st) dia
bolus. S(ed) de i(us)titia q(ue)rit(ur) q(uare) d(eu)s liberare uoluit ho(m)i(n)e(m). q(ui)a s(e)c(un)d(u)m q(ui)a p(re)uaricatio
n(e) ade d(eu)s irat(us) e(st) ho(min)i. (et) iusta ira d(e)i exigente dat(us) e(st) i(n) potestate(m) diaboli
ut puniret eu(m) (et) i(n) alia peccata detruderet. Q(uo)d e(st) h(oc) irat(us) e(st) d(eu)s ho(min)i. Non
e(st) i(n)telligendu(m) p(er)turbatione(m) ulla(m) fuisse i(n) d(e)o. s(ed) irasci d(e)i e(st) iusta(m) uindicta(m)
accip(er)e d(e) pecc(at)o ho(min)is. S(ed) cu(m) d(eu)s p(ro)p(ter) peccatu(m) ho(min)is e(ss)et irat(us). (et) ho(mo) a diabobolo
possess(us). si e(ss)et ho(mo) aliqua p(er)sona ta(m) potens (et) ta(m) digna q(uae) d(omi)n(u)m posset ho(min)i pla
care. (et) cirographu(m) peccati i(d est) ius (et) memoria(m) q(uo)d diabol(us) h(abe)b(a)t de pecc(at)o
ho(min)is destruere. ia(m) n(on) e(ss)et causa. q(ua)r(e) d(eu)s ho(min)i ult(ra) irasceret(ur). u(e)l ho(mo) a potesta
te diaboli possideret(ur). Illu(m) au(tem) tale(m) q(ui) u(e)l d(omi)n(u)m iratu(m) placaret. u(e)l di
abolo ho(m)i(n)e(m) erip(er)et oporteret forte(m) e(ss)e ut diabolo posset resist(er)e.
oport(er)et s(an)c(tu)m (et) i(n)nocente(m) e(ss)e q(ui) p(ro) s(e) i(ll)o posset p(ro) o(mn)ia plac(are). P(re)t(er)ea ut ho(mo) capti
uus redimet(ur) iustu(m) erat ut p(re)c(i)o p(re)ciu(m) offerret(ur). S(ed) q(ua)e e(ss)et illud p(re)ciu(m).
si offerret(ur) hirc(us). u(e)l aliqua uictima legis n(on) e(ss)et sufficiens p(re)ciu(m).
si irrationabilis hostia p(ro) rationabili. nec p(ro) parua re d(eu)s placa
ret(ur) d(eu)s. u(e)l peccatu(m) posset deleri. q(ui)a p(ro) hirco n(on) redderet(ur) ho(mo). nec
(con)ueniens. q(ui)a d(e) gen(er)e animaliu(m) nullu(m) peccau(er)at (et) id(e)o p(re)dicti o(mn)e(s)

hominis sanguis non offerri debuerat. Tale enim precium pro homine debuit offerri quod vel maius vel par esset homini. Sed homo per se ipso non potuit offerri tum quia captivus tenebatur tum quia pollutus erat et polluta hostia non placeret deo. Et nulla hostia inventa est que tante posset et offerri vel digne. Ponamus etiam quod aliqua hostia qua deus placari posset inveniretur, tamen non esset sacerdos qui digne eam offerret. Talis enim ut dictum est offerre debuerat qui diabolo posset resistere et deum digne esset placare. Homo peccaverat homo deum placare debuerat. Sed qualis esset ille? Homo indignus erat ad hoc quod placaret deum cum deus homini esset iratus. nec resisteret diabolo cui se mancipaverat ipso. Angelus coniunctus homini hoc non posset quia angelus cum sit ex libero suo arbitrio res fragilis fragilior fieret ex coniunctione humanitatis. Nec esset homo tante dignitatis coniunctus angelo sicut unitus dei verbo. Item videretur deus velle liberare hominem sed non potuisse si per angelum hoc fecisset. Quia ergo ille omnia oportebat deum hominem fieri qui placaret deum et diabolo resisteret. Item deus potuit novam creaturam vel novum hominem creasse. qui esset tantus scilicet deo digne offerri et invictus a diabolo. sed si homo ille liberaret alios homines iure possideret liberatos et ita deo ad eius laudem factus est homo non subiceretur. Cum ergo in creaturis nec hostia digna nec dignus sacerdos inveniretur. voluntas autem dei de liberando homine impleri oporteret. ratio divine clementie exigebat ut deus hominem sibi sociaret qui haberet in se illa duo predicta ut et diabolo resisteret et deum homini reconciliaret. Igitur deus factus est homo factus est hostia et sacerdos. quia ex hoc quod homo potuit mori est hostia ex hoc quod deus potuit resurgere et diabolum superare. Ecce mundus sacerdos ecce munda hostia. Et hec est iustitia per quam deus hominem liberavit. Sed quia fecit diabolus offendit christum mortem autem est inferre deo qui non habuit causam mortis et quia invadere presumpsit quod sue non erat potestatis iure amisit quod possederat. Igitur quicumque voluerit esse membra christi iusticia dei liberati sunt. Diximus quod iustitia deus liberavit hominem seipsum offerendo precium redemptionis.

Sed queritur si deus potuisset alio modo liberare. Augustinus in libro de sancta trinitate dicit. Fuit quidem possi
bile deo ut alio modo redemisset hominem. sed iste modus convenientior erat nostre infir
mitati sanande. Quantum nos ad sperationem immortalitatis. quod deus tantum pro nob
fecit. ut homo fieri vellet et mori. Sed alia auctoritas dicit. Inpossibile erat libe
rari hominem nisi per sanguinem christi. Ecce contraria videntur. Sed non sunt. Illud possibile erat
alio modo in deo attribuit qui potest omnia. istud inpossibile ad hominem refertur. Quasi dicit et
per nullius sanguinis effusionem redimeretur humanum genus nisi sanguinem suum
effudisset christus. Sed cum nullus homo liberaretur a peccato nisi dato precio illius sanguinis. queritur
si ille dominicus homo ante datum precium liber et iuste ab omni peccato liberatus esset. Iuste enim
liberatus est ab omni peccato et immunis ille dominicus homo et ante datum precium et in deo fuit iusticia
et in homine iusticia. Que iusticia. Diabolus fraude invaserat rem dei id est hominem. et que
fraude iniustum erat. ut deus rem suam requireret. Nec contrarium est ad hoc quod dictum
est super hominem iuste traditum esse diabolo qui peccaverat. Iuste enim requirebat eum.
iuste dico quantum ad diabolum qui fraude deceperat eum. non iuste quantum ad hominem qui
diabolo crediderat. Ecce iusticia in deo quia iuste requirebat quod diabolus sibi dolose abstu
lerat. In dominico homine similiter iusticia. que summa obedientia. Ex libero arbitrio ex
quo factus est homo obedivit in omnibus deo patri. Unde hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui. Ecce qui in deo iusticia
querente rem suam. et que in homine iusticia que obedientia. iuste per gratiam et per meritum libere
voluntatis ante precium liberatus est homo ille homo ab omni peccato. Ista liberatio hominis statim
facta est ex quo unitum est verbum dei in unam personam cum homine assumpto. Ex coniuncti
one enim divinitatis cooperante spiritu sancto naturaliter homo ille et conceptus et natus est immunis
ab omni peccato. Naturaliter dico quia si penas peccati postea sustinuit non debito nature
sed voluntarie suscepit. Et cum alias penas penas peccati propter nos vellet sustinere
solam ignorantiam habere noluit. quia numquam erat in christo. Neque enim fieri potuit
quod sapientia dei iuncta esset illi homini et homo ignorantiam haberet. Sed ex quo cepit

homo esset sapientiam habuit tantum quantam deus ei concessit et nobis utile fuit. Si obicitur
quod puer ihesus proficiebat sapientia coram deo et hominibus. verum quidem etate crescebat. ut verus homo osten
deretur. sapientia numquam crescebat. sed quantum ad manifestationem dictum est. Cum enim
equaliter habuisset sapientiam omni tempore uisus est hominibus post crescere quando manifestari cepit
scilicet et predicando et miracula faciendo. Sed quare magis placuit deo misterium humane re
demptionis per hunc hominem fieri magis quam per aliquem vel abraham vel ysaac vel iacob. Quia alii quamvis
iusti tamen peccatores. iste vero naturaliter sine peccato. alii in multis obediebant deo. iste in
omnibus. et ideo dignior erat cui deus uniretur et per quem redimeret alios. sed maxima causa est
quam ipse dicit in euangelio. Confitebor tibi domine quia tibi complacuit et cetera. Queritur si liberum arbitrium
ante fuit in christo et modo sit. Liberum in christo arbitrium fuisse constat. quia nisi libertatem illam habuisset
nec bene operari nec aliquid per mereri potuisset. habet et adhuc liberum arbitrium sicut et be
ati angeli et iam post resurrectionem unde et deum laudant. sed illud liberum quod ante fuit in christo
erat ad meritum. istud quod modo est ad laudem et beatitudinis premium. Queritur cum deus
uellet liberare humanum genus per filium suum. quare tam diu differret eius aduen
tum. Oportuno tempore uenire disposuit. Si enim vel tempore naturalis legis vel scripte
legis uenisset et homines iustificasset. iam suis meritis vel uiribus legis et non gratie dei
salutem illam adtribuissent. Et misit quod homines prius uincti peccatis suis et per precepta
et per naturalem legem. ut sic humiliati et peccatores ostensi gratiam requirerent et
deo obedirent. Queritur an per festinatum aduentum christi aliqui tunc essent salui
qui modo sint perditi. Nec plures salui essent si uenisset christus in primo tempore. sic
modo non pauciores saluantur. sed quot qui saluandi tunc erant. saluati sunt post istum ad
uentum. sic omnes qui damnandi erant tunc damnati sunt. In utroque enim tempore homines gratie
quod manus zara significabat que primum egressa ligata est cum coccino insignum illorum qui
in antiquo populo per effusionem sanguinis christi redimendi fuerunt. Sed hec sola diffe
rentia est inter patres huius temporis et illos. quod isti liberati per christum statim post mortem

transeunt ad regnum. illi et si tamen per fidem dominice passionis liberi erant a peccatis
non poterant intrare regnum donec ianua celi patefacta est per sanguinem christi. Hoc tamen propter
alios erant adducendi ad fidem. quod suggerat et versiculus in adventum domini qui cantatur
tribus vocibus. Dictum est quod per adventum christi non festinatum est his qui perierant ad salutem
nulli periret. sed quicumque vel tempore naturalis legis vel tempore scripte legis tamen inveniebantur
per passionem christi salvi fuerunt. Sed cum nullus sine fide christi possit salvari. distinguendum
est quam fidem habuerint sancti patriarche et ante legem et tempore scripte legis et post tempus gratie.
Apostolus in epistola ad hebreos determinat fidem illorum qui vixerant ante scriptam legem
hanc scilicet fidem quod crediderunt deum esse creatorem. per quod intellexerunt potentiam. et quod ipse
sit remunerator omnium bonorum per quod intellexerunt misericordiam eius et iustitiam. Sed cum se remu
nerandos esse crederent modum tamen remunerationis ignorabant. an per suum an
patris adventum. et si ipse veniret an moriendo vel alio modo redimeret eos.
Et hec talis fides illorum ut auctoritas dicit occulta erat et clausa in misterio
et nulli aperte revelata. Sed opponitur auctoritas augustini in enchiridion ubi dicit. preter
fidem passionis christi nullus unquam precedentium patrum poterat invenire salutem.
Et tamen dicit in alio loco idem. Ista superioribus non sunt contraria. sed ut conveniant ita sunt
intelligenda. Patres illi credendo in deum crediderunt in christum quia christus est deus
et ita verum est quod in fide christi salvabantur. quamvis tamen occulta erat eis. quia nondum intellexerunt
christum debere incarnari. mori. resurgere. et sic eos liberare. Vel de prophetis modum
nostre salutis inquirentibus dictum est illud augustini. nullos videlicet de ipsis qui hoc inquirebant
et per spiritum sanctum aliquo modo revelatum erat. sine fide passionis invenisse salutem.
hanc ut determinatum est habuerunt patres illius temporis. habuerunt et quedam bona
opera. quia res suas deo offerebant ex dilectione. Ideo dicimus ex dilectione nostra est
acceptabile deo. quecumque enim res nostras ei offerre. nisi offerantur ex ardore cari
tatis et cum quadam discretione. Si enim recte offers. et non recte dividis peccasti.

Verbi gratia. Abel cum esset pastor ovium et cain cultor agrorum utrique deo sua obtulit
ille agnum. iste primitias frugum. et ibi utrique recte. Sed abel recte divisit. quia
se ipsum prius deo et munera sua obtulit. munera cain non recte divisa sunt. quia sua tantum offerendo
se ipsum fidem et devotionem cordis sui offerre neglexit. Unde dicitur quod deus respexit
abel et munera eius. cain vero et ad munera eius minime respexit. Ecce fides. ecce bo
na opera iam antiquis patribus. quibus addita est spes. et postea gratia adiutrice semper eos perduxit ad sal
vationem. Sed quia mentionem fecimus de fide et spe quod differre non videntur. cum in hoc conveni
ant. quia et fides et spes habentur de re quae non videtur. ideo videnda est inter fidem et spem dif
de re ferentia. Quae talis est. Fides habetur de bona et de re mala. habetur et de preterito presenti et
futuro. De preterito ut quod christus natus est et passus. de presenti ut quod sedet ad dexteram patris
de futuro ut quod credimus eum venturum esse ad iudicium. habetur et fides de re propria et de re aliena.
Et cum modo fides habeatur. spes differt a fide in hoc quod spes habetur tantum de re propria et bona
et futura. Sed de hoc videtur spes esse pars fidei quia fides est de bonis et propriis et futuris. Verbi gratia speramus
nos eternam gloriam nos habituros esse. quod bonum est et ad nos pertinet et futurum. et ideo incertum si ha
beamus illam. Sed non proprie diceremus quod credimus nos illam esse habituros quia tunc certum esset. Sperare enim
ad ea quae dubia nobis sunt. credere ad certa se habet. Unde et spes ita describitur. Spes est confiden
tia rerum futurarum cum quadam dubitatione. Secundum alias reperitur certitudo vel certa expec
tatio per confidentiam. In diffinitionem fidei non ponit auctoritas. quamvis apostolus eam ostendat
per quosdam effectus dicens. fides est sperandarum rerum substantia et non apparentium argumentum. Quod est dicere. Fides
facit subsistere in nobis res sperandas. id est eternam gloriam quam speramus. id est causa est quare subsistant
in nobis modo in spe in futuro in re. Sed et est argumentum non apparentium. ut fides abrahe et moysi
et aliorum est nobis argumentum. quia de preteritis quae credimus iam facta esse. ut de creatione mundi.
et de futuris sicut de resurrectione quam pro certo credimus esse futuram. Talia sicut ipsi crediderunt et
dixerunt. et nos credimus. Sed queritur cum peccata remitterentur patribus per dictam fidem haben
tibus et salvi essent. quare post mortem habitarent in tenebris. Sed sciendum tamen de illis

quod nobis qui dicimus dimissa esse peccata. sic intelligendum dimitti peccata
quia uindicta dei uel eternaliter dampnari uel puniri pro peccato dimittitur a deo. sed temporalis
pena qua peccata purgantur in hominibus remittitur. Sic et sancti patres qui peccata saltim ueni-
alia contraxerant erant in tenebris. nec gloriam poterant habere celestem. donec
ianuam celi aperiret aduentus saluatoris. ¶ Dictum est quod in patribus illis qui longe pre-
cesserunt tempore naturalis legis fides christi erat occulta. sed ista fides in patribus scripte
legis aliquantulum [hole] est manifestata. Manifestatio autem huius fidei incepta est
in abraham unde dicitur prima esse uia credendi. sed antequam dicatur quomodo reuelata esset fides
in abraham uidendum quod dominus dixit antequam esset abraham. penitet me fecisse hominem.
Penitere dei est. id quod fecerat occulto iudicio suo mutare. ut in homine apparet.
Deus enim fecerat hominem ad hoc ut esset in gloria. sed postea mutauit. quia propter peccatum ipsius
hominis eiecit eum de paradiso. et post submisit in diluuio. Nec omnis mutatio quam fe-
cit deus dicitur penitentia eius. sed ut dictum est que fit occulto iudicio et nobis
id fieri numquam opinantibus. Et fit ista mutatio aliquando de bono in malum ut patet
in excecatis iudeis. aliquando de malo in bonum ut in gentibus per fidem illuminatis.
¶ hoc interposito ostendamus quomodo reuelatio fidei primum facta sit in abraham.
Dictum est. In semine tuo b. o. gentes. ac si ei diceret. homo quidam scilicet christus de genere tuo
procedet qui suis et temporalem et eternam dabit benedictionem. Sed quomodo nondum certum
erat quomodo per christum ista benedictio danda fuit. ostensum est ei per figuram in ysaach. qualiter
christum oportebat imolari. Oblatio enim ysaac iuxta preceptum domini aries pro eo imo-
latus est. quo facto intellexit abraham christum in carne passurum salua diuinitate. Ista
fides et ita reuelata fuit in abraham. et propter meritum tante fidei primus accepit circum-
cisionem. et multis de causis. Est una causa ut genus suum ab infidelibus quibus commiscendum [et ipse]
erat per signum circumcisionis discernerentur. Facta est et in membro genitali ut sic
per peccatum hominis in illa maxime parte motus apparuit concupiscentie. sic in eadem

parte amputata signũ mũdicię ⁊ obedientię. h̃ ĩ sigẽ. c. ut sic ĩcarne
sup̃fluitas. sic ĩcorde circũcidet̃ omĩs carnalis uoluptas. Et sciendũ q̃d
circũcisio figa erat baptismi. ita tñ figa q̃ ⁊ res. q̃ sic ĩbaptismo pecca
nẽ dimittit̃. sic ĩsacm̃to circũcisiõis tc̃ p̃ remittebant̃. s; q̃r q̃r circũcisio
m̃ ñ teneat̃ cũ p̃ illã q; fieret remissio peccor̃. Dicim̃ q̃ ñ oportet. tũ
q̃ figa erat baptismi. ⁊ ideo ueniente re. figa debuit cessare. tũ quia
xp̃c mediator legis. ⁊ sacm̃tor̃. sacm̃tũ baptismi suꝑordinauit.
Diximꝰ ad q̃d data fuerit c̃cũcisio. ⁊ q̃ eẽt figa baptismi. adhuc dicendũ
ẽ ð circũcisione. q̃r p̃ petrino cultello p̃cipet̃ fieri. ꝉ petra q̃ circũcidebat̃
sup̃fluitas carnis. h̃mĩs significatũ petrę. i. xp̃m q̃ circũcidit̃ oĩs ĩmun
dicia cordis. s; q̃r dictũ ẽ ut ĩoctauo fieret circũcisio. Totũ tp̃s uitę
p̃sentis septenari sigẽ. q̃ septẽ dieb; uoluit̃. octaua dies. i. ęt̃na beati
tudo seq̃r. Duę aũt s̃ circũcisiones. sic ⁊ duę resurr̃ones. una ĩp̃senti p̃re
missionẽ. p. alta ĩfuto p̃ destructionẽ mortis ⁊ oĩu molestiarũ. Beneq̃
circũcisio carnalis p̃cessit ĩoctauo die. ĩfiga scił uerę c̃rcũcisiõis. q̃ hic
ĩcip̃ ĩbeata uita p̃ficiet̃. ⁊ S; q̃usq; data fuit circũcisio. C̃ndiu uet̃ lex
statũ suũ h̃uit obs̃uanda erat. c. s; q̃n baptista miss ẽ ĩcarcerẽ q̃ figã legis
tenebat. ea nocte uenit nichodemꝰ ad xp̃m. ibiq; ð sacm̃to baptismatĩ
nichodemũ ⁊ discip̃los edocuit. q̃b; ap̃te iã baptizantib; circũcisio iã
t̃minũ habẽ debuit. Ñdũ tñ alia q̃dã legis sacm̃ta cũ circũcisione
t̃minãda d̃clarabat. s; ĩcęna habita cũ discip̃lis. p̃ comestionẽ ueris
pascę. ueteres figas oẽs ð ponendas eẽ ð monstrabat. ⁊ Querit̃ ⁊ ð cir
cũcisione. cũ indicta eẽt pueris. viii. die circũcidendis. si aliq̃ ante
illũ diẽ morerent̃ an eẽnt salui absq; sacm̃to circũ. hoc d̃r q̃
fide parentũ eẽnt saluati. et q̃ ẽ h̃ fide parentũ. Ñ uid̃r q̃ fides

isti posset saluare aīā illi. Intellegi sic pot. In fide parentū pueri sal
uabant. q' p sacrificia oblationis 7 orones eo2 d̄o fidelit̄ oblatas. credim̄
pueros istos potuisse saluari. erant enī q̄dā alia remedia p̄t circ̄
cisionē. q̄b' ł pueri ł feminę mūdabant. Vn̄ p̄cept̄ ē omīs p̄mogeni
t' q' tēplo offerebat̄. v. siclis redimer̄ excepta t̄bu leui q̄ p̄seuera
bat ī seruitute d̄i. Id̄ possum' dr̄e d' pueris. fideliū gentiliū q' p
aliq̄s hostias patrū saluabāt. sic iob legit̄ p filiis suis d̄o sepe obtu
lisse sacrificia. S; d' pueris q' nec circūcisi nec ulla oblatione purgati
moriebant. auctoritate n̄ h̄mus. s; putam' n̄ ēē saluos. cū nec pueri
n̄ri t̄pris sin sacr̄mto saluent. Querit̄ cū nullus de gn̄e abrahę q' tēp
ł t̄ abrahā d' esau
hab; sin circūcisione saluus ēēt ł saluari poss;. q̄m gentilis iob q' p esau
d' abrahā descendat. sine c̄cūcisione saluus ēēt. Circūcisio enī ī posita
fuit abrahę & semini suo. S; notandū q' tantū boni p̄ dn̄r semen
abrahę 7 ad illos ptinebat circūcisio. illi v° q' p hismahele [illegible] &
esau' d'scendant d' abrahā siue boni ēēnt siue mali [illegible] p̄ malos
patres n̄ reputant̄ in gn̄e h abrahę. Potuit ḡ iob saluari [illegible] sine ḡ
sacr̄mto c̄cūcisionis cū nat' ēēt d' gn̄e esau. ipse t̄n [illegible] boni 7
fidelis. Sn̄ ē p̄tmittendū q' abrahā an q̄ accepiss; [illegible] circūcisionē
h̄uit ancillā 7 libā. & p' d' ancilla p̄ea filiū gen [illegible] uit d' libā
S; cū libā ī uxorē habuiss;. q̄rit̄ an coniugiū esset [illegible] an adult'iū q'
ancillā sup̄duxit. S; n̄ ē credendū q' abrahā q' iustis sim' erat fecisse
adult'iū. Si aū fuit coniugiū. q̄r scrip̄ta uocat concubi [illegible] nā. Itē si fuit
coniugiū q̄r scriptū ē. eice ancillā 7 filiū ei'. n̄ ēt filius [illegible] a. erit cohe
res cū filio libę. Q' d' aū ēēt c̄iugiū ex h h̄mus. q̄r [illegible] sara cū steril'
ēēt. agar ancillā suā dedit uiro suo in uxorē. Et [illegible] iacob legit̄

accepisse duas uxores ancillas in uxores. una de rachel. alia de lia; sed neutra illarum eiecta est cum filiis suis. Quaeritur quare dicitur agar: eice ancillam et filium eius cum esset uxor. Quod ita solvitur. Sara et uxor erat et libera. sed agar ita fuit uxor quod ancilla. et filius eius ita heres quod et servus. et in potestate habuit sara ut eiceret ancillam suam cum libero suo; sed ancille quas supra dixi iacob non sunt eiecte. aliis uxoribus quia sic erant uxores quod ad libertatem dimisse. Similiter de causa agar dicta est concubina. non quia non esset uxor: sed quia non fuit libera. Tale quid dictum est de salemone quod habet sexaginta reginas. et lxxx concubinas. ut per reginas nobiles. per concubinas accipiantur ignobiles. cum tamen omnes essent uxores. Dictum est quod abraham duas. iacob iiii. habuit uxores quod videtur illi contrarium quod dominus dixit per adam. quod erunt duo in carne una. Et in euangelio dicitur unius uxoris.

Quaeritur quomodo non sit contra auctoritatem quod praedicti patres plures habuerunt uxores. Post circumcisionem quam diximus datam esse habraham. ysaac et iacob. ante legem quae postea filiis israel. dedit etiam scriptam legem in qua continebantur et circumcisio et sacrificia et alia praecepta. Videndum est quibus data est lex et quare data. Ad quod videndum debemus scire in lege fuisse tres diversitates hominum perfectos. mediocres. et malos. id est in peccatis perseverantes; his tribus maneriis hominum data est lex et propter has causas. bonis et perfectis data est lex in signum teste apostolo quia circumcisio data est in signum iustitie. ut apparet in exemplo abrahae. Cum enim licet esset abraham ex fide et operibus et sine circumcisione possit apostolus iustificari accepit eam in signum sue sordis iam deposite et nostre sordis deponende in baptismo et maxime deponende in futuro. Quae ostensa est in habraam eadem causa circumcidendi fuit et aliis qui erant sub lege quibus et sacramentum erat quia per obedientiam illi sacramenti peccata eis remittebantur et maxime in signum. nec per omnem partem suam lex in signum erat quia moralia praecepta nichil signabant; sed sacramenta et promissa. Et sic videmus de circumcisione ita omnia

[Margin: Illas recipere quod dicitur]

legis sacrificia unam psignabat uictimam .i. xpm. et tram pmissionis. tram
et ne hereditatis. Mediocrib qui fidem habuerunt et opatione lic et non ita
pfecta lex data fuit in pedagogum. Pedagogus tam sac. doc et pueros facienda
phibet uitanda et punit tnsgressores. sic aplus dicit. quanto t. f. s. p. lta et lex
ipfectos illos quasi pueros admonebat ita pmittendo bnficia. phibe
bat illicita minando penas. alqn in peccatores castigabat ut resipiscent
Malis autem pseuantib in peccato lex erat in puaricatione. unde aplus lex itrauit
ut delictum supabundaret. Peccata quippe illorum de quib noluer peniter
requirebat hoc ut ds uindictam accip de illis. hac scil ut pmitteret eos cadere
in grauiora p. et hac occasione malis lex iposita e. ut p eius tnsgressionem mag
peccarent. et sic amplius punirentur. lex pcipiebat sabbatum seruare. s; ipsum
non suabant. Dicebat lex non cocupisces. et non abstinebant cocupiscere. Grauius g
peccabant dimittendo pcepta. quam peccassent sine pceptis. Si qui in pcepta
legis seruabant. iusta nec amore pceptorum hoc fecer. s; timore penarum
et sic grauius dampnari meruerunt. Ecce quib lex fuit et ad quid data. Ex his trib
duas partes possumus cstituere. pfectis et mediocrib lex data e ex gra
di. bonis qui amore seruiebant ex gra data e ut auxilio legis amplius
iustificarentur. Quorum fides et opa dicebantur ex caritate. t pcedebant. et io dicti
sunt hoies gre. malis autem qui timore legis non amore suiebant data e lex
ex ira di ut p eius transgressionem amplius dampnarentur. De his dictum est qr ex opib
legis non iustificabitur ois caro. qr mali iudei et carnaliter uiuentes non iusti
ficatis ex circumcisione et aliis opib legis punientis eos et dampnatis. Unde
aug. Mandatum di qd seruatur non amore iusticie. s; timore pene serui
liter fit non libaliter. et io non fit. Boni filii gre. mali dnr serui legis et solo
timore suientes. Et qr mentionem fecimus de timore seruili et magna

ambiguitas, et multe questiones fiunt de timore. Et ideo aliquid inde dicendum est. Psalmista dicit: timor domini sanctus permanens in seculum seculi. In evangelio iohannis habetur: timor non est in caritate, sed caritas foris mittit timorem. Que videntur contraria. Item augustinus in libro de caritate movet questionem suam quomodo possit esse, cum due tibie uno spiritu impulse, id est duo precones veritatis qui eodem spiritu loquebantur, viderentur diversa proferre. Ad solvendam hanc questionem, videndum est quod diversi sunt timores. Est quidam timor qui vocatur servilis, qui malis tantum convenit servis. Servus, quando facit aliquid quod precipit dominus suus vel dimittit quod ille prohibet propter timorem pene, vel quando non peccat malus servus voluntate peccandi servata. De quo servili timore poeta ille dicit: Non feci furtum. Non p. i. c. c. Iste servilis timor tamen latebat in malis iudeis qui faciebant vel dimittebant aliqua precepta legis non amore dei sed timore penarum, timentes affligi. Et iste talis timor non valet alicui ad promerendam gloriam. Est et alius timor illi contrarius qui vocatur filialis quo timet bonus filius patrem suum et casta uxor maritum suum, cum tamen non timeat ab eo flagellari, sed timet quasi non vult offendere eum quem diligit. Et iste timor et tunc in bonis et perfectis iudeis erat qui ex amore serviebant deo timentes eius gratiam offendere. Et modo est in quibusdam sanctis qui more bonorum filiorum sic amant patrem suum, id est deum, quod timeant quicquam facere quod molestum sit ei. Et iste timor in presenti incipit, nunquam tamen perfectus habetur iuxta illud: qui stat videat ne cadat. Sed in futuro confirmabitur, ubi sancti non timent peccare, sed cum summa reverentia deum timebunt et venerantur. Est adhuc tertius timor de quo dominus in evangelio: Nolite timere eos qui o. c. a. n. s. potius timete illum qui potest et corpus et animam perdere in gehennam ignis. Iste timor quasi compositus est ex timore et ex caritate dei et est utilis et donum spiritus sancti, scilicet quo propter hoc quod penam timet deum quem liberare potest diligit. Unde vocatur initialis timor domini. Iste timor potest esse in ex voluntate, ut aliud defectus quod non potest de caritate intellegi cum premissum sit preceptum domini lucidum quod est caritas. Per istum enim initialem timorem potest aliquis ad sapientiam hanc

uenire ut diligat creatorem. Vnde dicit aug(ustinus). quia timor iste preparat locum
caritati et inducit similitudinem de seta. quia sicut seta precedit ut sequatur
filum. sic timor pene prius occupat mentem. sed postea sequitur caritas que paulatim expellit
timorem. Sed dum homo est in itinere istius uite timor ille non facile expellitur. Aliquando
enim maior est caritas. aliquando maior timor et minor caritas. Sed postquam aliquis ad
tantam consummationem uenerit. ut securus possit esse de gloria. quod erit uel in fine uite
alicuius. uel in die iudicii. iam illud fit quod apostolus dicit perfecta caritas emittit
timorem. Postea enim non timet aliquis lapsum uel penam. cum iam tenet illam gloriam. Talis
erat paulus qui dicebat. Scio cui credidi et c(etera). s. q. p. m. s. in illum diem. Istis timo
ribus bene perfectis iam non restat ulla contrarietas inter psalmistam et euangelium
quod dauid dicebat de timore perfecto perfectus. quod permanet in s(eculum) s(eculi). quod erat in sanctis. et est quedam
reuerentia. Apostolus egit de initiali et inchoato timore gehenne ignis.
quem habent in presenti et quasi fictos esse aliarum uirtutum. sed tandem uirtute caritatis
expellitur. ut solus deus timeatur. Iam dictum est quod lex quibusdam data est ut bonis ex
gratia. quibusdam ut malis ex ira. Sed sciendum est tria esse in lege consideranda. promissa.
sacramenta. precepta. Promissa ut terra promissionis. bona illius terre. fecunditas
filiorum. uictoria inimicorum. Sacramenta ut circumcisio. sacrificia et his si
milia. Precepta non occides. non mechaberis. et illa x. Sed cum hec essent ad litteram
spiritualiter tamen in temporalibus promissis. intelligebant quidam uera promissa. et in sacramentis
sacramenta. Verbi gratia. In hoc quod promittebatur terra promissionis figurabatur que tunc
patrie. et terra significabatur uiuentium. In bonis illius terre. spiritualiter promittebantur
bona celestis patrie. in habundantia filiorum habundantia bonorum operum.
inimicorum uictoria diaboli et uiciorum. Similiter sacramenta illa prefigurabant quedam
spiritualia. Sed quid circumcisio illa significaret dictum est. Sacrificia uero illa. ut tauri
uituli. hirci que imolabantur. figura erant ueri sacrificii quod imolandum erat.

p(er) sa(n)cta litt(er)e g(e)n(er)is humani s(ed) ho(m)i(n)a ... p(ro)missa s(unt) (et) p(re)cepta legis (Christus) adveniens
n(on) solvit ut ei i(m)ponebat(ur) s(ed) poci(us) adimplevit. (Et) p(ro)missa i(m)plevit q(uia) n(on) solu(m) t(er)ra
p(ro)missio(n)is s(ed) (et) celeste(m) v(er)itatem (et) bona et(er)na p(at)ris sui dedit q(ui) (et) de tenebris
eduxit ad luce(m) vite (et) filios (et) bona op(er)a (et) victoria(m) ta(m) de sp(irit)ualib(us) q(uam) car
nalib(us) inimicis (et) i(n) te(mpore) (et) cottidie concedit. Sacram(en)ta q(uo)q(ue) vere circ(um)cisio(n)is
(et) sac(ri)ficio(rum) figuras complevit. q(uia) (et) ipse fact(us) e(st) sac(ri)ficiu(m) p(ro) peccatis o(mn)i(um). (et)
omnem corruptione(m) i(n) se ipso p(ri)mu(m) resurge(n)s deposuit (et) i(n) me(m)bris suis
ad ultimu(m) depositur(us) est. P(re)cepta (vero) q(uo)q(ue) alia i(n)icialia alia p(er)fecta dando
p(er)fectiora i(m)plevit (et) alios i(m)plere fec(it). Un(de) d(omi)n(u)s n(isi) habu(n)daverit (et) c(etera) v(e)l q(ui) s(olverit)
(et) c(etera). n(on) i(n)trabitis i(n) regnu(m) c(elorum). P(er)fecta erant illa x. i(n)icialia multa ut dente(m)
p(ro) dente oc(u)l(u)m p(ro) oc(u)lo. (et) q(ui) habet lep(ro)sa(m) v(e)l viciosa(m) dando ei libellu(m) repu
dii alia(m) ducere. h(ec) dimittam(us) p(re)cepta p(ro)missa (et) de sac(ra)m(en)tis (et) p(re)cepti(s)
deinceps diligenti(us) agam(us). Querit(ur) de sac(ri)ficiis a(n)i(m)aliu(m). q(ua)r(e) vellet ea
i(m)molari cu(m) d(eu)s n(on) delectet(ur) occisione illo(rum). nec i(n)digeat carnib(us) in
molaticiis. cu(m) sc(ri)ptu(m) sit. Mee s(unt) o(mne)s fere silvaru(m) (et) b(oves) (et) a(nimalia) m(ontium) s(unt). Querit(ur) (et) de
oblationib(us) q(ua)r(e) vellet eas sibi fieri. (et) notandu(m) h(oc) i(n)t(er) e(ss)e i(n)t(er) oblationes
(et) sac(ri)ficia. q(uia) fiebant sac(ri)ficia ta(n)tu(m) de a(n)i(m)alib(us); oblationes de aliis reb(us)
ut de p(ri)miciis frugu(m). ca(n)delis (et) h(uius)m(odi). S(ed) de utraq(ue) q(uest)ione eade(m) pot(est)
e(ss)e solutio. Oblationes sibi fieri voluit p(ro)p(ter) sacerdotes ut in sustenta
rent(ur) (et) maxime p(ro)p(ter) devotione(m) p(o)p(u)li. in illis donis d(e)o exhibenda(m). T(un)c eni(m)
d(e)o placet oblatio dono(rum) si recto ordine dividat(ur) (et) si p(ri)mu(m) fides (et)
devotio cordis offerat(ur). ut abel q(ui) se p(ri)mo ip(su)m obtulit d(e)o (et) p(ost)ea sua.
Simili r(ati)one voluit d(eu)s sibi victimas i(m)molari. ut devotio offerentiu(m)
sibi i(m)penderet(ur) (et) ministri altaris in pascerent(ur). n(on) q(ua)lescu(m)q(ue) victima(s)
s(ed) illas i(n) q(ui)b(us) aliq(uo)d misteriu(m) posset notari. ut pullulu(m). hircu(m) (et) agnu(m)

et rufam uitulam. una hostia .i. christus presignabatur. Est adhuc et alia causa
deo immolandi uictimas. Diabolus ex inuidia quam semper habuit contra deum
persuasit hominibus ydola sibi facere et eis sacrificare. et per ydola sibi honorem et cultum
diuinum exhibere. ad prohibendam quoque ydolatriam precepit deus illa sibi potius fieri
sacrificia. non ut indigeret his animalibus. sed ut plus retraheret a super
stitione diaboli ad pietatem et cultum unius dei. Et quia mentionem fecimus
de ydolatria oportunum est hic inserere quot sint ydolatrie genera. Augustinus
dicit esse. sed iuxta consuetas hominibus et uisibiles ydolatrias ponit. unum genus
ydolatrie fuit. quod persuadente diabolo fecerunt sibi quasdam imagines quas
adorarent. et ut essent in maiori ueneratione. quasi animatas fecerunt
eas alligantes eis quibusdam incantationibus malignos spiritus. per quos uidebantur
audire loqui et ad interrogata respondere. unde in psalmo. confundantur omnes qui ad
orant s. qui gloriantur in s. et apostolus qui commutabant .i. h. i. i. e. h. Aliud genus ydo
latrie quia illa potior irrisoria uidebatur. adorare scilicet sculptilia. qui non
ipsas imagines. sed spiritus quosdam presidentes illis imaginibus quasdam ado
rabant. et hos confundit psalmista dicens. dii gentium demonia d. a. c. f.
Alii nec imagines nec demones. sed elementa ut solem et lunam. celum et
terram et adorabant facientes humanas formas. ut cum homines per tales
formas crederent eas sentire et rationales esse. forma enim quae aliquid rationis pretendit
magis incitat homines ad ydolatriam quam forma pecudis. uel alterius rei. quartum est ydo
latrie genus. quod colebant spiritus quosdam siue bonos siue malos regentes et presidentes
ipsis elementis. Et hos omnes damnat apostolus. qui creature potius quam creatori seruiebant
Est adhuc quaedam ydolatria scilicet auaricia de qua dicit apostolus quia seruitus est ydolorum.
Quod ydolatria sit auaricia possumus cognoscere si adtendamus quid sit deum diligere
Deus tanta res est quod debeat in animo nostro omnibus rebus preponi et pre omnibus amari.

Sed quisquis pecuniam suam magis amat quam amat deum. et in loco dei facit pecuniam vere ydolatra est. quia amorem quem debet creatori inpendere. inpendit creature. Si negat hic avarus certe ipse effectus indicat. quia propter pecuniam efficitur periurus decipit proximum. nec indigenti panem tribuit. Quisquis pecuniam plus diligit quam deum in mente sua constituit ydolum mercurii. qui homicidium amat ydolum sibi constituit martis. Quot amat homo in se vicia. tot gestat ydola. Hic modo et ydolatra dicitur esse. qui vires corporis. ingenium. formam quae ex deo sunt sibi attribuit. Unde ob summam iniquitatem dicit esse qui osculatur manum suam. Gregorius dicit. deum negat et creatorem spernit qui aliquid quod bonum operatur sibi attribuit. Quaeritur cur dicat apostolus ydolum nichil esse. Duo ibi videntur. materia et forma. Nam lapis ibi est. et lapis est aliquid. forma humana est ibi et forma est aliquid. falsum ergo videtur quod dicitur ydolum nichil est. Sed ut videamus quomodo nichil sit recurramus ad peccatum quod nichil est. peccatum nichil est. quia non est aliqua res inter naturas rerum. verbum dei fecit omnia. sed peccatum non est factum per verbum dei. ita nichil est. i. nulla creatura dei. Similiter et ydolum nichil est. quia imago hominis quae ibi apparet. non ipsa est lapidi ut stulti homines crederent deum [illegible] esse quia lapis est. et imaginem imprimere ad hoc ut homines decipiantur peccatum est. peccatum autem nichil est. quia nulla res dei. ergo et ydolum nichil est. quia deus non fecit hoc quod stultitia. Dictum est aliquid de sacramentis. dicendum est et de preceptis. quae sic dividuntur. Precepta alia perfecta. alia inchoativa. vel initialia. perfecta ut illa x. non mechaberis. et cetera. Inchoata quae indigebant aliqua perfectione dabis oculum pro oculo dentem pro dente. et similia. Sed quia et illa x. precepta quodammodo erant imperfecta et initialia comparatione preceptorum quae dantur in evangelio possumus ea sic melius dividere. Preceptorum alia dominica precepta. ut illa maiora alia permissa sic inferiora. Sed de preceptis prius agendum est. haec precepta in duabus tabulis digito dei scripta sunt et parti

data s(unt) ex caritate q(ua) tenemur ad d(eu)m. parti p(er) caritate(m) q(ua)m habet(ur) ad p(ro)xi-
mu(m). Illa q(ue) p(er)tinent ad dilectione(m) d(e)i scripta s(unt) i(n) p(ri)ma tabula. q(ue) respiciunt
ad dilectione(m) p(ro)ximi (con)tinebant(ur) i(n) s(e)c(un)da tabula. Q(uare) dicat(ur) p(ri)ma u(e)l s(e)c(un)da
tabula. n(on) legim(us) i(n) auctoritate. n(isi) q(uia) illa p(ri)us data e(st). (et) ista p(ost)eri(us). Vel illa
p(ri)ma p(ro)pt(er) digniora p(re)cepta q(ue) ad d(eu)m. ista s(e)c(un)da p(ro)pt(er) i(n)feriora p(re)cepta que
referunt(ur) ad p(ro)ximu(m). P(re)cepta q(ue) agu(n)t de dilectione d(e)i t(ri)a s(unt). h(ec) s(unt). Audi
Is(rae)l. d(omi)n(u)s d(eu)s tuus. d(eu)s un(us) e(st). illi soli servies. S(e)c(un)d(u)m. n(on) assumens nom(en) d(e)i
tui i(n) vanu(m). T(er)tiu(m). diem sabbati s(an)c(t)ifices. In his trib(us) p(re)ceptis dilectio p(at)r(is).
(et) f(ilii). (et) sp(iritu)s s(an)c(t)i. (com)mendat(ur). P(er) h(oc) q(uo)d d(icitu)r. d(eu)s tuus. d(eu)s un(us) e(st). p(er)sona d(e)i p(at)ris (com)mendat(ur).
Q(ua)si d(ica)t. D(eu)s pat(er) q(ui) creavit o(mn)ia un(us) e(st). illu(m) credas. illi servies. illu(m) adores. In s(e)c(un)do
p(re)cepto. n(on) assumes n(omen) d(e)i t(ui) i(n) vanu(m). dilectio filii nob(is) (com)mendat(ur). Nom(en) eni(m) d(e)i
filius e(st) p(at)ris. q(uo)d ille assumit i(n) vanu(m). q(ui) credit aut p(er)sona(m) filii n(on) e(ss)e. aut mino-
re(m) patre. S(ed) q(ui) diligit d(eu)m. n(on) assumit nom(en) ei(us) i(n) vanu(m). s(ed) credit (et)
(con)fitet(ur) filiu(m) p(er) o(mn)ia coequale(m) d(e)o pat(ri). (et) (con)substantiale(m). Terciu(m) mandatu(m) e(st) de sp(irit)u s(an)c(t)o
q(uo)d d(icitu)r. diem sabbati s(an)c(t)ifices. Dies sabbati e(st) et(er)na requies q(ua)m i(n) p(re)senti vita
s(an)c(t)ificat(ur) du(m) p(er) sp(iritu)m s(an)c(tu)m a malis op(er)ib(us) vacat(ur). Requies e(st) et(er)na q(ua)m p(er) sp(iritu)m s(an)c(tu)m s(an)c(t)ifica(n)-
te(s) acquirit(ur). illa s(cilicet) sp(er)ata (et) (ex)pectata (et) desid(er)ata. S(ed) cu(m) p(ri)mu(m) p(re)ceptu(m) agat de p(er)sona
p(at)ris. q(ue)rit(ur) q(uare) p(re)cipiat(ur) illi soli servire. (cum) s(cilicet) serviendu(m) (et) cu(m) equalit(er) serviendu(m)
sit toti t(ri)nitati. S(ed) cu(m) dicat(ur) de patre. d(eu)s tuus d(eu)s un(us) e(st). i(n)telligendu(m) e(st)
q(uia) pat(er) un(us) d(eu)s cu(m) filio (et) sp(irit)u s(an)c(t)o. (et) illi soli. i(d est) uni d(e)o servies. i(d est) illu(m) solu(m)
(et) n(on) aliu(m) adores. Querit(ur) (et)ia(m) cu(m) dicat ap(osto)l(u)s. Servi obedite d(omi)nis
u(est)ris. (et) in evangelio reddite cesari que s(unt) c(esaris). q(uare) p(re)cipit(ur) d(e)o soli ser-
vire. S(ed) sciendu(m) duas e(ss)e servitutes divina(m) (et) humana(m). Divina
s(er)vitus e(st) d(eu)m cunctis reb(us) p(re)ponere plus o(mn)ib(us) diligere. (et) h(oc) p(ro)pt(er) ipsu(m)
ut ipse habeat(ur) in p(ri)mo. q(ue) s(er)vitus d(e)i in g(re)co p(ro)p(ri)e vocatur lat(r)ia.

Vn̄ dr̄ idolatria· qn̄ cultus dī idolis exhibet'. Que h' precipit' illi soli
·s· scił adorando· ⁊ sp̄itale cultū s soli exhibendo· Est ⁊ humana seruit'
ut redd' c· q̄ s· c· sunt dn̄is et p̄latis ss q h n̄ p̄hibet'· s; alibi p̄cipitur.
⁊ illa diuina ⁊ humana cōmuni nōe dr̄ dulia· Et q' in his trib; p̄cep
tis mētione fecim' trinitatis· de trinitate locus ē aliq' dicendi· ⁊ h dicē
possum' firmiter credere debemus· q' pat' ⁊ f· ⁊ s· s· tres p̄sone s· ⁊ i
tribus p̄sonis un' ē ds· ⁊ una subā· Notādū ē ubi nos dm̄s tres p̄sone·
alia auctoritas ponit h uocabulū· tres· res· ⁊ ieronim' tres p̄p̄etates·
Siue g° dicamus tres p̄sonas· ł tres res ł p̄p̄etates· diuersis nominib;
p· ⁊ f· ⁊ s· s· sigñam'· S; differamus m° ponere p̄p̄etates· ne misera mēs
fingat s in dō p̄p̄etates· q̄les sepe nobis fingim' in naturis rerū· Q'd
circa eēntiā dī tres s res· ł p̄sone tres· ubiq; testatur sac' auctori
tas· et p̄mū in symbolo catholice fidi h h'ns· q' alia ē p̄sona· p· alia· f·
alia· s· s· et in eu̾glio dn̄s testat' dicēs· Ego rogabo patrē ⁊ ipse mittet
uobis· aliū paraclitū· Cū dicit ego· r· patrē ⁊ ipse mittet uob· distincte
notat p̄sonā patris q rogat'· et p̄sonā filii rogantis· s; cū addit· ⁊ ipse
dabit uob· a· p· discretā ab aliis exp̄mit p̄sonā sp̄c· s· ⁊ ap̄ls dicit· Mul
tifariā· m· m· o· ds· l· p· i· p· nouissime aū in filio suo· Et in ueteri te
stamto· faciamus· h· ad im· ⁊ s· n· Dicendo faciam' ad nr̄am· mittit nos
ad pluralitatē p̄sonarū intelligendā· Et q' tres p̄sone ł res intelligende
s n̄ tria uocabula tantū ut heretici uoluer'· ieronimus his uerbis con
firmat· Abnegantes impietatē sabellii n̄ cdim' tria eē nōia· s; tres p̄so
nas· his ⁊ multis auctoritatib; p̄bat' tria eē in dō et q' hec tria un' ē
ds· ipse cfirmat in eu̾glio dicēs apte· Ego ⁊ pat' unū sum'· in qb; p̄so
nis intelligitur ⁊ sp̄c scs· Quom° ista tria sunt unū humanus intellect'

cape n̄ potē· ⁊ sup omē qđ đr uñ intelligendū ē· Ds ē· ιι·
sūme un̄ ē ⁊ sup oĩa quę possunt aliq̄ m̄ unū dici ds̄ un̄ ē·
⁊ q̄ ē un̄· s̄ ista tria· ι· unius subę· unius potestatis· uni opa
tionis· unū s̄ in suba· quia eēntia patris nullo m̄ diūsa ē
ab eēntia filii ⁊ spc̄ sci· uni s̄ potestatis· q̄r sic pat̄ ubiq; ē·
sic ⁊ f· ⁊ s· s· ubiq; ē· Vni opationis· q̄r q̄cq̄ opat̄ p filiū co
opante· s· s· coopat̄· Vn̄ apls· ex q̄ oĩa· p que oĩa· ⁊ in q̄
oĩa· Notandū u̇ quędā nomina ēē quę cōmunit̄ notant
totā t̄rinitatē· ⁊ n̄ eēntiā di· quędā noĩa ēē quę comunit̄
sigt̄at ipsā eēntiam di ⁊ n̄ t̄rinitatē· q̄dā p̄p̄e designat̄
unāq̄q; psonā spalit̄· Cū ιι· p ps t̄rim psonas· res· p̄p̄etates·
nec substantiā d̄itatis nec accides aliq̄s in d̄o cū nih acci
dentalit̄ ī ē sigt̄are uolumus· s; p h cōmunia noĩa totā t̄ni
tatē· ι· patrē ⁊ f· ⁊ s· s· sigt̄am· Vn̄ ⁊ h noĩa pluralitatē
recipiūt· dicim ιι· ł tres psonas· ł tres res· ł tres p̄p̄etates·
S; cū dicim ds̄ ętn̄ omp̄s· p h nomina cōmunit̄ diuinā ex
p̄mim subam· nec p̄lalitatē recipiunt· Non ιι· dicimus
tres d̄os sic̄ tres psonas s; un̄ ds̄· nec tres ętnos· s; un̄ ętn̄·
nec tres omp̄· s; unus· o· Sūt alia aūt quędā noĩa· q̄ p̄p̄e ⁊ sin
gularit̄ exp̄munt unāquāq; psonā· ut h nom̄ p̄p̄e notat
psonā filius· uerbū· sapientia· psonā filii· spc̄· karitas pso
nā spc̄· s· ⁊ tanta unione ista tria s̄ cōiuncta q̄ pat̄ nūq̄ ē
sine filio· pat̄ ⁊ fili nūquā sine spū· s· ⁊ q̄cq̄ eēntialit̄
p̄dicat̄ de uno p̄dicat̄ ⁊ de alio· pat̄ ē ds̄· ita filius· ⁊· s·
s· ē ds̄· Pat̄ inm̄s· omp̄s· simulit̄ filius· ⁊ spc̄· s· inm̄s ⁊ omp̄·
⁊ h iō q̄r tres psonę un̄ ē ds̄· pat̄ p̄ncipiū· q̄ ē sine

principio · sed filius principium · sed de principio · sic et in aliis · Iterum
est dictum · pater et filius et spiritus sanctus unus deus · tamen sunt coniuncta · Inquirendum est
sisit in illa coniunctione sicut pars aliqua · non est sicut pars aliqua · quia
tunc esset imperfectus deus · Illud dictum est multa nomina inventa esse ad
designandam divinam substantiam · sed quia illa substantia non potest ab homine perfecte
ut cognosci per diversos affectus quos notatur per hec nomina aliquid in cognos
catur · ex quibus nominibus quedam dicuntur significare secundum positionem · quedam secundum remo
tionem · Secundum positionem · cui nihil accidit sed in nobis · Iustus · ut
dicitur propter effectum iusticie quam operatur in nobis · Ipse · ut fons
est iusticie · unde nostra derivatur iusticia · Similiter et bonus · et sapi
ens · positive dicitur quia per eum et sapientiam et bonitatem asserimus ·
Secundum remotionem dicitur · omnipotens · eternus · et similia · Non · ut · possimus dicere quid
sit deus · sed quid res non sit deus · quedam noticia de deo est · et remotione
illarum rerum que non sunt deus per huiusmodi nomina facimus · verbi gratia · est
aliqua res que non potest omne facere quod vult · et illa res non est deus · quod re
movetur per hoc nomen quod est omnipotens · Item quod finem habet et principium vel
alterum non est deus · et illud tale removetur per hoc nomen quod est eternus · sic et per
alia · et hic possumus intelligere quid sit quod dicitur quicquid in deo est deus est · id est
quicquid ista diversa significant · vel ponendo · vel removendo deus est · quod
tres persone unus deus sit · quia et eiusdem substantie · et operationis · Sed obicitur
quod vox illa dicitur patris esse que lapsa est in baptismo super filium · obicitur
et quod incarnatio sit opus filii · quia solus filius suscepit carnem · et vi
detur quod unum non sit trium · cum illa vox referatur ad patrem · et incar
natio ad filium · Solutionem videamus questionis · primo de
voce · postea de incarnatione · Quod dicitur vox illa patris fuisse non ideo
dicitur quia solus pater informasset illam vocem · immo vox illa erat

op⁹ totius t̄nitatis· sic̄ cęlū ⁊ t̄ra· ⁊ aliȩ creatȩ s̄ opa t̄nitatis
s; ppt̄ discretionē psonarū pat̄ spalit̄ attbuit̄· ut cū fili⁹ psens
ēēt in baptismo· spc̄ incolūba tota t̄nitas ibi opata ibi ēē
intelligat̄· ⁊ sic̄ dicim⁹ uocē auditā in baptismo op⁹ ēē toti⁹
t̄nitatis· ita incarnationē filii opata ē tota t̄nitas· pat̄· n· uo
luit· filius assumēdo carnē obediuit· ⁊ spc̄ scs̄ coopat̄ ē· vn̄
dr̄ ɔcept⁹ de spū scō· Si instat aliqs ꝙ susceptio carnis pti
neat ad solū filiū ⁊ sic ēē op⁹ soli⁹ filii· uerū ē ꝙ solus fili⁹ car
nē suscepit ita tn̄ q̄ ɔpatio illius susceptionis ptineat ⁊
ad uirtutē patris· ⁊ spc̄· s· cooperantis· In hac susceptione
carnis tanta unio facta ē int̄ humanā ⁊ diuinā naturā·
ut dicat̄ ds̄ hō· ⁊ hō ds̄· ⁊ ꝗd ē ppiū hominis attbuat̄ dō·
⁊ ecūso· vn̄ dr̄ ds̄ mortu⁹ ē· ⁊ hō uicit mortē· Nec ē ippa
locutio ut stulti dialetici ł heretici autumant· ē dicim⁹
xpc̄ ē ds̄· filius hois ē ds̄· s; teste aug̃ ꝗcꝗ dr̄ de dō· dr̄
⁊ hoīe ecūso· Quęrit̄ ī psona xpi cū duę c̄iunctȩ sint natȩ·
si diuinitas ibi sit adiuncta sic̄ pars humanitatis· ł huma
nitas sic̄ pars diuinitatis· Nulla pars ē in illa ɔiunctiōe
ꝗa ñ ēēt inpfectus ds̄ ⁊ inpfect⁹ hō· s; in una psona· ⁊ uer⁹
ē ds̄· ⁊ uerus ē hō sine ɔfusiōe utrīusq; subē· Si· n· pars ēēt
in illa c̄iunctiōe iā ēēt altā psona ppt̄ assūptionē illi⁹
partis· ⁊ habet̄ tale incuenienś ꝙ in t̄nitate iā ēēt q̄t
nitas· In scđa tabula ut dixim⁹· vii· c̄tinebant̄ pcepta·
ut diligat̄ pxim⁹ ppt̄ dm̄· P̄mū ex istis mandatis· ē man
datū illud· honora· p· ⁊ m· ut longeu⁹ sis· s· t· Non ē ita in
telligendū honora· p· ⁊ m· q̄si solūm⁹ siplicit̄ assurgend⁹

sit eis. quia honorare aliquem accipitur pro assurgere. Sed debet unusquisque
honorare parentes suos non solum ut assurgat eis et reverentiam
exhibeat. sed et de rebus suis quas habet vel ex laboribus potest habere. ne
cessaria eis si opus est subministret. Et quod ita sit intelligen
dum habemus ex verbis apostoli qui precepit viduas honorare
que vere vidue sunt. non tantum ut quis eas pro religione sua veneretur
sed pascat. vestiat. et necessaria tribuat. Sed illas que non sunt vere
vidue que volunt luxuriari permittantur nubere. et in alio lo
co dicit apostolus. presbiteri duplici honore digni habeantur. scilicet ut
assurgamus eis et temporalia ministremus. Sed hoc preceptum
quicumque presbiteri volentes sibi exhiberi non attendunt id est sequitur.
qui digni sunt videlicet operibus. Quod autem alibi dicitur honore invicem
prevenientes potest intelligi de quoque reverentia quam de
bemus inpendere proximis nostris. Parentes autem omni honore
honorandi sunt. et exterius per reverentiam. et per necessaria. et secundum
illorum necessitatem et secundum nostram facultatem. et huic precepto bene
servato subiungitur merces. quod nulli alii precepto. ut sis lon
gevus super terram. ad litteram ita est. quia homo ut dictum est paren
tes suos honoraverit. longos annos vite istius vel illis vi
ventibus vel mortuis sepe habebit. deo hoc providente. et pro
hoc meritum concedente. Queritur cum hic precipiatur honorare patrem
et matrem. cum dicatur in evangelio. qui non odit patrem et matrem non est me dignus. contraria
videntur eos honorare et odio habere. Sed non sunt. hic precipimur hono
rare parentes subministrando necessaria. Sed ibi odio habere
non parentes sed miseram conditionem nascendi. que nomine patris et matris
significatur. Ex peccato quippe primi hominis ista venit miseria que homines

nascunt in peccatis q, op' ē hrē filios 7 uxores p. 7 m. 7 istā nas
cendi cditionē odio debemus hrē. vl alit patrē 7 m. odit q car
nalē affectū circa parentes respectu diuini amoris p'pon aliqn
sclo renuntiat. ut boni monachi 7 heremite. discretioē tn̄ suata.
Quia si hnt parentes ū possīt sustentari. pot eos aliquis carna
lit relinquere. 7 effici monach'. Si aū debiles s̄ nec hnt ū
possunt uiuere. melius est eos sustentare. q̄ relinquendo pmit
tāt eos pire 7 mori. Scdm pceptū ē. n̄ mechaberis. S; anq̄
aū dicam'. uidendū ē q sit mechia. Mechia ē pp̄e adulteriū
q fit ab illis q s̄ cōiugati c aliis. c qb; n̄ licet. Incestus c scismo
nalib; l monachis. l int cognatos. Fornicatio int illos.
q libi s̄ a cōiugio. vl pfessioē castitatis. In tridū ponit forni
catio large. 7 accipit p qcūq; illicito cubitu. Est 7 qdā spe
tial fornicatio q fit in mte 7 n̄ corporali cōmixtioē. qn uid7
aliqs uxorē altius 7 placet ei 7 uellet hrē si loc' eēt l oportu
nitas. de q dns in euglio. Qui uiderit mulierē ad c. 7 cet. Est
7 spālis fornicatio q nec corporal ē. nec desidio illi' forni
cationis corpal. qn aīa reupiscendo recedit a dō. In sacrāmto
baptismi. anima fit sponsa xpi. S; si postea plus amat diui
tias dignitates q ipsū dm. recedit a sponso suo. de q psalmista.
Perdidisti oēs q. f. abste. Querit g ē mechia ptineat ad illā
fornicationē q fit a cōiugatis. q illa sola phibeat in h pcep
to. n̄ mechaberis 7 n̄ alia. S; aug solū in expositione sup
librū exodi dicēs p parte totū intelligendū eē sic 7 i
illo pcepto n̄ furtū facias n̄ facit mētionē rapine. S; cū
ipsa ē pars furti. p furtū totū intelligim'. Sic 7 h p me

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK * KLAGENFURT *

chiā · i · p adulteriū · ⁊ fornicatio corporalis qcūq; intelligit̄ · Queritur ⁊

si in h̄ precepto p mechiā agat̄ de oī fornicatioē corpali · s · ⁊

illa spāli · q̄ ē desideriū carnal' uoluptatis · Si dicim⁹ qđ de

oī · ut ⁊ illa spāl · f · phibeat̄ · frustra adiec̄ dn̄s in euglio · Ego

aū dico uob · q̄ uidīt · m · ad · c · e · Si aū sola corpal · f · phibet̄ tantū

p̄ n̄ mechabis · iā ē inpfectū ⁊ min⁹ ꝯtinēs p̄ceptū · Q đ satis ꝯce

dit̄ · vn̄ ⁊ sup̄ talis facta ē diuisio q̄ alia s̄ p̄cepta · s · incho

ata · ⁊ alia pmissa · ⁊ ita dicim⁹ · ⁊ h alia legis p̄cepta minus pfec

ta · ⁊ min⁹ ꝯtinentia fuisse · xp̄ aū que n̄ soluie legē s; adim

plere ea ꝯsūmasse · ⁊ iō ut h̄ p̄ceptū n̄ mechabis pficeret̄ adiec̄

in euglo · Qui uidīt · m · a · c · vt iusticia d̄i sit habundantior

iusticia legis · Queritur de nocturna illusioē si sit peccatū ·

dicimus si uenerit ex diurna ꝯtrectatioē · l inmunda cogi

tatioē mulierū · vl' ⁊ ex nimia supfluitate ciboꝝ peccatū ē ·

si alit̄ ꝯtigerit purgatio ē naturalis humoꝝ carnaliū · Tertiū

p̄ceptū ē · n̄ occides · S; anq̄ dicat̄ q̄ homicidiū ibi sit interdic

tū · videam⁹ q̄t modis fiat homicidiū · ~~⁊ p̄ea qb; pmittat̄ occide~~.

Trib; modis dr̄ homicidiū fieri · lingua · manu · cogitatioē · S; qđ lin

gua duo mēbra h̄t · quia fit aut ex p̄cepto · aut psuasioē · p̄cepto ut

herodes p̄cipiendo pueros occide · ⁊ fili⁹ herodis iohm · b · f · sua

sioē ut herodias psuasit puellę ut saltaret · ⁊ p illā suasit

herodi ꝯsi iohs interficeret̄ · homicidiū manu t̄ribus diusis modis

fieri dicit̄ · Manu occidit aliqs aliū · l corpalit̄ interficiendo ·

l auferendo s̄ res suas qb; pasci debuit ⁊ uestiri · qb; subla

tis ille infirmat̄ ⁊ morit̄ · l ponendo in tali loco ū morit̄ ·

vl' ⁊ si uiderit pximū indigentia ⁊ fame mori ⁊ n̄ dederit

De nocturna illusioē

Homicidiū fit t̄ribus modis

et necessaria. et ista genera homicidii in peius proficiunt; homicidium cogitatione
fit quando aliquis cogitat interficere alium et diligenter deliberat quomodo id umquam perducat
ad actum. Et ista sunt corporalia homicidia que tendunt ad occidenda
corpora. et illud corporale homicidium prohibet hic preceptum ubi dicitur non occides. Sed est
quoddam spirituale homicidium quod fit in mente per quod anima moritur quando aliquis per invidiam
vel detractionem provocat proximum suum ad hoc ut odium habeat. et hoc spirituale
homicidium ad consummationem illius precepti dominus prohibet in evangelio et addit.
Ego autem dico vobis qui dixerit fratri suo racha vel fatue r. e. g. i. Ostenso quot modis
fiat homicidium et de quo homicidio hic dicatur non occides. videndum est quod non omnibus
istud corporale homicidium prohibetur. nec semper occidere peccatum sit.
Quicumque enim potestatem accipit vel divina vel humana iussione permissione
ut reos occidat. si hoc faciat zelo iusticie non est homicida. nec illud est
homicidium sed iusticia. Quod multis probatur exemplis. Moyses occidit quosdam
malos. pro hoc facto dicitur placasse dominum manibus suis. Samuel occidit re
gem agach. qui servatus est a saule cum familia sua. et ibi cepit reprobatio
sua .s. saulis. Fineés fornicatores occidendo dominum placavit. Sed et iudices
erant et pro iusticia deo iubente fecerunt hoc. non reputantur homicide. Sanson quoque
se ipsum occidit. et iepte filiam suam sed non fuit peccatum quia utique per hoc excusatur quia
spiritu sancto hoc inspirante fecerunt. lingua quoque quidam iusti occidebant malos. ut helias
qui dicebat. Si homo dei sum veniat ignis de celo et istos devoret. quod statim sic factum
est. Petrus eodem modo interfecit ananiam et saphyram. sed quia iubente deo hoc fecerunt utique illi
ab homicidio innocentes fuerunt. Abraham voluntate filium iam occidit. sed quia ex
precepto dei hoc factum est non fuit homicidium. his auctoritatibus patrum probatur
de nostris codicibus quod quicumque sive imperator sive vicarius illius cui data est vel concessa
potestas iudicandi si causa iusticie reos occiderit. immunis est a peccato homi
cidii. Possumus ita breviter dicere. Non occides. id est nullum .s. corporali occisione

exceptis regib; 7 pncipib; 7 ministris eor qb; data e diuina t
humana auctoritate potestas occidendi eos qs lex pcipit occi
dēdos ee. si n̄ odio l pua uoluntate hsatiat. s; causa iusticie. ex
ceptis q iubente dn̄o homicidiū fecer. ut moyses samuel 7 c. 7
hpbat ueti testamto. ut in pdictis. 7 in nouo. ut in petro. Aug ī ad
macedoniū scribēs dic; n̄ e iniqtas. s; humne pietatis societate
deuīct. q iō e criminis psecutor ut sit hois libator. Qd ministris ī
liceat iussu pncipis occidere. itm ostend aug. Miles si obediēs
potestati sub q legitime cstitut e occidt hominē. i nullo sue
ciuitatis reus e homicidii. l criminis. immo si h n̄ fecit. reus e ho
micidii. l criminis. 7 ipii cteptī. vn̄ uolut h si in bello ii rex iustā
causā ht. ipse rex l ministri ei interficiant int martyres de
putent ppt causā iusticie. Si aū uictoriā habuer 7 aliqs
ifecer. n̄ s reputādi homicide. qr p iusticia 7 p iussu pnci
pis h factū e. S; tn̄ qr intim diu inr peuntt aliū nascit qdā
hodiū q pus erat iusticia ex odio fit homicidiū. 7 iō peni
tētia op e. Qd si rex l minister ei sine causa iusta. l odio
l puata causa aliquē occidit p homicidio habet. 7 p h habem
q nec fur nec latro. sine iudicio debet occidi. sin alit homi
cidiū erit. Queri cū epi hnt potestatē illā iudicādi. si de
beat occide; n̄. s; admone lic 7 pncipē. regē. l ministros ut fa
ciat iusticiā. suspendat latnes 7 c. Queri si gladi de manu
alicui incaute lapsus occidit hominē. an sit homicidiū. dñō
dic q negat n̄ ee homicidiū. qr nullā intentionē occidēdi
huit. si si ex negligentia factū e in q peccatū excusari n̄ pot e.
aliq penitentia suscipiatur. Idē de iacto lapide. 7 de

similibus negotiis. ut nulla intentio facientis operatur. tenendum esse dicitur.
Sed quia in huiusmodi homicidiis neglegentia vel ociositas sepe in culpa est. bonum
est ut remedium penitentie subsequatur. Iterum notandum quod non est homicidium. si aliquis iter
facturus per insidias acquirat sibi aliquos defensores qui deducant eum cum securitate. et
iter contigerit aliquem de illis latronibus occidi. quod in actu apostolorum paulus legitur fecisse.
Qui tunc accessit ad tribunum et petiit ab eo comites quibus defenderetur. Item queritur de illo
qui iudicatus est ad suspendium utrum debeat ei corpus christi dari. Quod dicit quidam non debere
fieri. quia et sacerdos et iudex minister christi est et causam dei agit. et cum utique sit minister non est
conveniens quod utrique iudicaret in eum. vel sacerdos pro communione ecclesie. reum iudicis laqueo
eriperet. Item sequitur. non furtum facies. Universaliter dictum est. Quasi nullus faciat furtum. et videndum
quid sit furari. Furari dicitur occulte et iniuste auferre rem alienam. Sed quare rapina hic non prohibetur.
Sed dictum est superius de mechia. ita et hic per furtum intelligitur et rapina. et adhuc tertium membrum
id est sacrilegium. Furtum est ut diximus quando occulte et iniuste res aliena aufertur. Rapina est usur-
patio aliene possessionis per violentiam. Sacrilegium accipe sacram rem. id est taliter cum sacrum de sacro. vel sacrum
de non sacro. vel non sacrum de sacro. Hic ergo nomine quod est furtum generaliter omnibus interdicitur quicquid vel occulte per iusti-
tiam vel aperte per violentiam. vel sacrilegio. id est omne quod illicita usurpatione aufertur. Item sed obicitur quod filii israel
exeuntes per furtum abstulerunt egyptiis vasa aurea et argentea. Ille idem moyses qui precepit non furtum
facies. idem precepit furari dicens. petat unusquisque a vicino suo vasa aurea et argentea. et in illa nocte
a. e. v. Contrarium est ergo. hic furtum prohibet. ibi precipit. Sed non est quia quod hebrei vasa egyptiorum abstu-
lerunt. id est iubenti domino ministerium prebuerunt. Sicut enim non est homicidium dicendum quando minister iussu
principis reum occidit. ita nec peccatum furti erat in hoc facto quod ad preceptum domini populus ille quasi
minister malos egyptios expoliavit. Nec sine causa deus hoc precepit. populus israel enim servierat
egyptiis faciendo lateres et cetera opera. Sed egyptii premio suo defraudabant eos. et propter hoc
et quia mali erant et indigni tantas possidere divitias in vindictam eorum et in remunera-
tione bonorum iussi sunt a deo vasa egyptiorum transportare. nec peccatum erat eis quod
deus precepit facere. Omne ergo illud furtum. id est omnem illicitam invasionem aliene rei moyses interdixit

habuo non furtum facias. excepto illo quod deo iubente licebat fieri. Sed queritur quod peccatum

gravius sit furtum facere vel rapinam. Videtur furtum gravius. quia magis fures persequimur quam raptores. Sed non est.

Furari enim est occulte accipere. sed rapina fit cum violentia et aperte. et ibi magis leditur proximus quando ma

nifesta sibi infertur iniuria. Quod et augustinus ostendit his verbis. penale est occulte rapere. mul

to maioris pene aperta rapinam exercere. Sed cum peccatum sit utrumque. furtum et rapina. si aliquis vo

luerit de illo peccato ad conversionem et penitentiam venire. queritur qualiter penitentia possit

salvari. Non potest salvari nisi dignam in penitentia agat. videlicet nisi hoc quod abstulerit iniuste

restituat si habet unde possit reddere. Unde augustinus. Si res aliena propter quam peccatum est cum reddi possit non

redditur. non agitur penitentia sed fingitur. Si autem veraciter agitur non remittetur peccatum nisi re

stituatur sublatum. sed ut dixi cum restitui potest. Quicumque habet unde reddat. non potest digne

penitere nisi illi restituat suum quod abstulit. et si ille mortuus est et inveniri non potest reddat

tur suis parentibus. Si nec parentes inveniri possunt. pauperibus detur. Sed si ille raptor non habet unde possit reddere

et penitentiam cordis habeat et veniam humiliter postulet. et deo insatisfaciat. ei condonandum est

iuxta illud. dimittite et dimittetur vobis. Sed queritur si liceat nobis repetere que ablata sunt in

iudicio. Videtur apostolus dare consilium ne repetantur. ubi dicit. Omnia licent. sed non omnia expediunt. Quod in

telligendum est de perfectis quibus non expedit. id est non utile est ad perfectionem ut repetant. ne querendo

iudicia agendo causas. reum accusando cesset ab orationibus. et interrumpat propositum contemplati

onis. Sed hoc concessum est infirmis. Possunt tamen religiosi res sibi ablatas repetere duabus de causis

ut ille a quo repetitur confusus et correctus cesset ab iniuria. et de receptis rebus fratres et pau

peres qui deficerent sustententur. Sed in repetendo nulla debet esse contentio. quia ex contentione

oritur invidia. odium. karitas rumpitur. et ideo melius est omnino dimittere. quam contentiose repetere. Nul

li enim conceditur sua repetere ex contentione. Sed ille a quo repetitur si forte scandalizatur et

irascitur. non ideo dimittendum est quod iuste licet ut repetatur. quia ut auctoritas dicit propter scan

dalum veritas non dimittatur. Queritur de usurariis quid sentiendum sit. de illis manife

stum est hoc peccatum. et in veteri testamento. et in novo dampnatur. et videtur esse rapina. Est enim usur

patio alieni rei quando plus exigitur a debitore quam datum sit. et si est rapina. cum nullus raptor

possit saluari n̄ p digna penitentia. ·i· n̄ restituat q̄d abstulit. tn̄ ⁊ usurarius n̄ saluat̄ n̄ reddat usurā q̄ accepit. S; cū pauci l̄ nulli inueniant̄ q̄ reddat̄ oīa. uoluit q̄dā h̄ cōsiliū eis dare. ut saltē illā usurā q̄ in p̄senti debet̄ eis remittat̄. ⁊ p̄ea ab illa iniusticia se abstineat̄. ⁊ sic p opa mīe posse saluari. Q̄d si n̄ dt̄. nulla eis dāda ē penitentia. l̄ spe suerit p̄mittenda. De mercatorib; qui emendo ⁊ carius uendēdo alios decipiūt tal̄ ē sententia. si tantū recipiūt de reb; suis q̄ntū in uia in pascendis eq̄s suis ⁊ seruis expendūt. ⁊ insup ⁊ ut uxorē ⁊ familiā suā pascat n̄ ē peccatū. S; si spe lucrandi ⁊ cōgregandi pecunia pl̄ eq̄ suas res l̄ annonā uēdūt. n̄ possum̄ dīe q̄d sit rapina l̄ furtū. S; t̄pe lucrū ⁊ dāpnabile eis n̄ p penitentiā resipiscat. q̄r iuxta eugl̄m n̄ queri q̄ s̄ ihu xp̄i s; q̄ sua s̄. ⁊ illos eiecit x̄ de tēplo. De habem̄ postea. n̄ falsū testimoniū dices. Q̄d ē ita uniuersale p̄ceptū. q̄si nullus debet dīce. f. testimoniū. ⁊ sic sup dictū ē de aliis. p parte totū intelligit̄. ·i· in testimonio m̄datiū ⁊ piuriū. ⁊ oīa possum̄ large accipe m̄datiū. ⁊ p̄ea sic diuidat̄. Mendatiū aliud simplex. m̄datiū aliud falsū testimoniū. aliud piuriū. De illo m̄bro q̄d ē simplicit̄ m̄datiū p̄mo agendū ē. p̄ea ⁊ d falso testimonio ⁊ piurio. Videndū q̄d sit m̄datiū. Mendatiū ē ut dic̄ aug̃. falsa sig̃atio cū uoluntate fallendi. Itē in psalmo ū ē p̄des oēs q̄ locunt̄ m̄datiū. dic̄ n̄ ē m̄datiū ū n̄ ē duplex cor. scil̄ cū aliud dr̄ ore. aliud agit̄ i corde. Adtēdendū ē ⁊ q̄d alia pecca manu l̄ p alia istrumēta fiat̄. istud peccatū lingue ē. m̄datiū. ut sep in ūbē. ⁊ ē enūtiatiua orō. Adtēdū ē ⁊ q̄d falsa ūba n̄ sēp s̄ m̄datia n̄ fiat. ut dixi cū uoluntate fallendi. quia sic cēta pecca informant̄ mala intentiōe. sic ⁊ intentio cordis informat peccatū m̄datii. aug̃. Lingua fac̄ mendatiū. S; mens reū. Sciendū cū m̄datiū sit in uerb. q̄d ūba aliqn̄ falsa s̄. ⁊ n̄ ē ibi m̄datiū. ⁊ aliqn̄ ūba n̄ s̄ falsa ⁊ ē ibi m̄datiū. q̄r falsa ūba ⁊ m̄datia ut se excessa s̄. ⁊ excedentia. Ad h̄ uidendū. p̄mittendū ē q̄d sit m̄datiū. Auctoritas dic̄ n̄ ē m̄datiū. ū n̄ ē duplex cor. Itē habem̄ m̄datiū. f. s. cū uoluntate. f. Ingram̄ q̄ ū falsitas sit. l̄ sonat i ūb ⁊ tn̄ m̄datiū. ⁊ p̄mū in ūb pauli ⁊ i alio exēplo de gladio furentis.

Postea nota u'itatē aliqn̄ eē in u'b' 7 tn̄ m̄datiū ē · q' 7 uoluntas fallendi · l' mala intentia
7 duplex cor q̄m aliud incorde · aliud ē inore · [ ] 7 duplex cor ū delibat' aliis m̄l'u ppetn̄
dū cū natal't debet bonū eē in corde · ut in p̄dicta usioē uideb' · [ ] Nota auō 7 g̃gorū
dissentire de obstetricib; quia aug' dic̄ p tale m̄datiū libationē eas p̄meruisse ab oī
·m· q' merita pietatis 7 m̄s̄ h' req'rebat' ut libarentur ab oī pena hui' m̄datii
· l' nuq̄ dāpnarentur p h' m̄datio · Scs g̃gorius dicit inmoralib; ppt' m̄iam eas debe
saluari · s; pdidissent eā salute m̄ciendo · Ut 9cordent intelligendū ē quia dic̄ aug' de
corporali pena · et q' nullū bonū inremuneratū remanebit domos inegypto 7 t̄po
ralia cōmoda afiliis isrl' eas accepisse · 7 h' ē q' dicit · meruerunt ab oī malo · l ·
Postea nota mendatiū q' fit ploco n̄ eē peccatū sic̄ nec sermo qui fit p yroniā q̄ apls
sepe utitur · ut ibi diuites facti estis sine me regnatis · [ ] st · ii · incpatio · et in u'bq
superficie sc'it ille cui dr n̄ eē m̄datiū · s; ul iocū uel correctionē · [ ] Et p'ea nota q' tropica locutio q̄ uocamus parabolā q̄ fit p similitudinē rerū n̄ eē m̄datiū · q' n̄ fit
ad deceptionē · s; ad sig'candā ueritatē · [ ] Ecce habem' q' sit m̄datiū · s · ū duplex cor ē
7 falsa u'ba cū uoluntate fallendi · Queritur q' si mendatiū sit q' paulus p̄misit se itū · p ma
cedoniā ad chorintios · 7 tn̄ n̄ iuit · Vid' eē m̄datiū · q' h' dix · 7 n̄ fec̄ · s; n̄ ē · q' nec uolūtas
fallendi in eo fuit nec duplex cor · 7 uidete q̄m p̄misit apls se ire macedoniā 7 q' uidel'
q' salute eor' 9suanda n̄ duct' impetuosa uoluntate · l' t̄porali cōmodo · s; q' n̄ utile eē ill'
p uidebat q' p'turbarent aduentu eius si puenisset · n̄ iuit · Voluntas eñ illi' bona · s' p'sa
lute illor' 7 n̄ eundo nūq̄ mutauit · N ē g' m̄datiū in aplo si n̄ pueni q' dixerat · q' nulla
instabilitas mētis · nulla p'ua uoluntas impulit eū ad h' ut p̄mitteret se itū s; salus illor' 7
uoluntas hui' salutis nūq̄ in eo p̄mutata fuit · s; sic̄ causa salutis eor' ire pposuerat ·
eadē causa n̄ ire disponebat · S; si aliq's ex leuitate mētis l' ire ierosolimā · l' ut
rapinā faceret · aut aliq' malū tale ppetrandū se facturū pponeret q' tn̄ p'ea n̄
facet m̄datiū eēt · [ ] S; si aliq's p̄mittit q' p'ea simili l' meliore uoto cōpleui · [ ] Item q'rit' ab
aug' an sit m̄datiū · si aliq's cōmendet gladiū alicui 7 ille cui gladi' cōmdat' ē p̄mittat

reddere poscenti. si furiosus reposcit et ille furenti non reddidit quia se vel alium occideret. ipse solum
quia non est mendacium. ideo quia hic non est duplex cor. quia cum promisit reddere non cogitavit eum furentem posse
repente. Illud autem ubi non est duplex cor non debet dici mendacium. etiam falsa verba. sed non sunt ibi men
datio. habent intrepretationem vel verba non falsa sunt. sed tamen in precedit mendatia. Ad hoc videndum attenden
da est talis divisio. quia quod dicimus aliquando ita est, vel aliquando non est ita. Ubicumque dicimus aliquid vel putamus
ita esse vel non putamus ita esse. Coniugantur ista iiii membra hoc modo. Si dicimus aliquid et putamus verum
esse sive ita sit sive non ita sit non est mendacium. Si autem dicimus aliquid et non putamus ita esse contrarium
nandum est quia non sit ibi prava voluntas sive ita sit sive non. non est mendacium quia rea mentem non fecit. non
rea lingua. et sic in verbis veris mendacium et in falsis aliquando non est mendacium quod sic iudicatur ex intentione
loquentis. Notandum quod duo esse genera mendacii in quibus non est gravis culpa non tamen caret aliqua. Pri
mum est quod fit causa pietatis et pro alicuius commodo. secundum quod fit pro ioco. Primum quod fit pro benivolentia
vel salute alicuius. sicut aliquando volentes vitam alicuius servare persequentibus inimicis negamus eum
scire vel vidisse. hoc genus mendacii fuit in raab que nuncios iosue mentiendo salva
vit. Et in obstetricibus pharaonis que pueros ebreos per mendacium servabant; sed de raab inve
nitur auctoritas quod salvata sit de obstetricibus illis dubitatur. hec mendacia ut dicit
augustinus non ire sed idolo laudantur quia qui sic mentiuntur merebuntur ab omni mendacio liberari. Quod est hic
idolo laudantur. id est non laudantur vere sed videntur laudari quia non laudatur fallatia sed misericordia.
Quod sequitur qui sic m. m. ab omni m. vel sic potest intelligi merebuntur ab omni tali mendacio
liberari quod peccatum est per penitentiam. vel ab omni m. id est corporali pena quam pharao acceptus
erat de illis per hoc mendacio quia sic in genesi legitur et ibi in egipto fecerunt eis domos.
Sed magister ita intellexit liberari ab omni m. quod numquam damnaretur per hoc mendacio. vel tanta
pietatis causa fuit mendacium; sed cum infirmis non posset hec mendacia pro(?) hibi perfectis
nullomodo licet mentiri. nec pro temporali vita cuiusque morte nec sua nec alterius anima occiditur.
Licet autem eis si non falsa dicere vel verum tacere. Et si quis non vult hominem ad mortem prodere verum taceat
sed non falsum dicat nec pro corpore alterius animam suam perdat. occidat. Non est culpa veritatem tacere
unde dominus ait. Multa habeo vobis dicere. Secundum mendacium quod fit pro ioco. augustinus in quodam loco dicit non esse men
dacium. quia nullus ibi fallitur aliquando. Talibus enim verbis profertur quod ille cui dicitur bene scit causa ioci dici. Sed in

alio loco dicit aug(ustinus) esse mendacium quod sepe multi decipiuntur. Peccatum est tamen in ociosis uerbis et non uen
hi in mentiri perfectis. Notandum quod orationes que fiunt yronice uel per quandam similitudinem ut de urbano
et rustico mure non esse mendacium quod in euangelio et ipse dominus utitur aliquando et est increpatio malorum ut si diceret
modo bene fecisti increpans aliquem qui potius male fecit. utitur sepe tali locutione dominus in parabolis de
filio minore qui perdidit substantiam patris. que non sunt mendatia sed quedam significantie ueritatis indicia. Sed sciendum quod
quando aliquis confitetur peccatum quod non fecit causa humilitatis mendacium esse dicit aug(ustinus) quod reperitur in decretis.
Cum humilitatis causa dicis te peccatorem esse quod non es tamen mendacium est et si ante non eras quod mentitus es mentiendo
efficeris quod euitaras. Non est enim ueritas uite sed falsitas non ita dicas te peccatorem esse non cognos
cis. De maria sic dicitur quod se uirum esse mentita est. sic defendit quod per ea potuit et hoc peccatum confitetur sic
et est et per confessionem deletum est. Notandum tamen quod malis aliquando inquirentibus ad hoc ut nocerent licet bo
nis ita responsum temperare ut illi relinquantur in ambiguo. sicut abraham cum interrogaretur ab abimelech rege
illo de sara que esset timens occidi ab eo si fateretur uxorem quod formosa erat dicebat. Mea soror est.
non fuit mendacium quia ueritatem dixit. non enim uxor sua tamen erat sed et soror uel de genere suo et ille rex dignus
erat qui in dubio dimitteretur. Quod adhuc faciunt boni uiri ex quadam dispensatione ut et ipsi ueritatem
tamen dicant et mali qui intendunt maliciam opus non perficiant. Queritur an sit mendacium quod iacob persuasione
matris sue dicebat patri suo. Ego sum filius tuus primogenitus esau. et benedictionem sub persona fratris sui
accepit. Videtur et mater mendacium finxisse que hoc persuasit et iacob quod mentitus consilio adquieuit. Non est mendacium et
hac ratione. Mater intellexit mysterium esse in uerbis que sibi dicta sunt a deo quod maior seruiet minori. Intellexit enim
ad hoc tendere diuinam dispositionem quod esau in spiritualibus seruire deberet iacob. uel populus sinistre populo dextre
et quod ille dignior esset apud deum. et quod mater spiritualiter hoc intelligebat. et dispositionem dei adimpleri oporte
bat instinctu diuino mater laborauit ut iacob acciperet benedictionem a patre in signum et figuram eterne benedictionis
quam sibi deus dare disposuit. et sic diximus esse furtum quod acceperunt uestes et uasa de egypto iubente
ita non fuit mendacium uel peccatum quod iacob benedictionem istam accepit matre premonente. Sic sancti patres
dicunt non esse dicendum peccatum quod quis agit precepto domini. Debemus adhuc inquirere de simplici menda
tio si possit esse periurium. uel non est mendacium. Quod non uidetur. ubicumque enim in aliquo est periurium. numquam uidetur
esse sine mendatio. Quod in quodam facto david uideamus. Dauid iratus quod nabal noluit sibi super mittere
dicebat et iurabat quod interfecturus esset uirum iniquum. sed per intercessionem uxoris sue abigail

pepcit ne occidet eu. l ccc piuriu. S; n uidr mdatiu. qr sic pmittebat occide
eu. ita in aio habebat. S; qr inuenies e piuriu ee sine mdatio dicim qn dd illud
dicebat mdatiu fuit qr 7 se ipsu 7 alios fallebat n occidendo 7 ibi duplex cor erat qr
malu cogitabat ppetrare. 7 debuit natalit bonu uelle. Duplex .n. cor duob; modis
dr qn 7 aliud loqm ore 7 aliud habem in corde. l qn in aliu aliqs delibat. cu natalit
bonu debuit uelle. Vn 7 p eo penitet dd d piurio correx q. p male disposuit. Eade
oppositio fit d abra. q enim dix soror mea e n fuit mdaciu. S; ponam q iurass 7
ia decipiendo. l aliud piuriu eet. Qa dic isidor. ap dm tale ee iuramtu q lit
ille cui iurat. S; h dictu e de pecunia l crimine iposito abrahe neqq d repete
d a pecunia nec de crimine obiectu. 7 io n eet piuriu si iurass 7 de sorore tatu. Sic
defendit piuriu n ee sine mdacio. Ostnso s iplici mdacio agendu e d piurio. S; an
piuriu uidndu e d iuramto. Iuramtu aliud bonu e. 7 aliud malu. Bonu e. qr 7
apls iurat. 7 dns p semetipsu iurauit. Malu e. qr i euglio iurare phibuit. S; tc e
bonu qn fit necessitate. l p utilitate pximi. ut qn utitas nescit. 7 i ueritate dubi
tat nascit qdda odiu i aio pximi. ad q auferendu necesse e iurare. 7 bonu e
ut p iuramtu ille libet a bodio. Qd au dr a malo ee n e itelligedu a malo iura
tis. s; i firmitate cogentis. Incredulitas enim illi q malu e exigit iuramtu. S; qn
iurat aliqs sin necessitate illud iuramtu malu e. 7 h phibet duab d causis. qr 7
peccm e leuitate ubor in ociosis ubis. 7 assiduitate iurandi leuit piuriu icur
rit. Dictu q dda iuramtu bonu ee 7 h ccedit. 7 q dda malu ee 7 h phibet. Modo in
qredu e q sit iurare. cu in q sensu habeat uba p q iuram. ut qn dns p dm.
d; m testis e. uiuit dns 7c. Inqrendu e 7 qr phibuit iurare p eu ta dices
ne peirabis. s; redde s altissimo uota tua. Iurare e uba cu q q ua s. sic ille dic
l itellig. p creatore. l p creatura q firmare. 7 diuisis mis fit iuramtu. aliqn d pecunia
q repetit. l d crimine aliq q iponit. 7 cu solus itdu iurare debeat. cui aliq
iponit. ut d leui suspitione. Vn sola manu pot se aliqs excusare. mdu
multos oporteat secu iurare 7 si sigin culpa inpetit. n eode m. 7 ille q ducit in

causā iurare debet 7 illi q̄ adibent̄ iurando. Ille deb̄ ita iurare q̄ sic n̄ fecit iuste. sic n̄ ēē
iuste sic impositū ē ei. alii iurēt n̄ sic ē iuste. s; sic uidr eis 7 ipsi audiēr. Nūc uideam̄ q̄m acci
piendā s̄ uba p̄ q̄ solēt iurare. Iurāt .n. hōēs m̄ p̄ creatorē qn̄ dic̄ p̄ dm̄. l testis est ds̄. l corā dō. m̄ iurāt
p̄ creatā ut p̄ celū. p̄ reliq̄as sc̄or. l alio m̄. Qn̄ aliq̄s accusat̄ de crimine l de aliare dic̄ se iculpabilē ēē 7 h̄
cfirmat p̄ dm̄ q̄si dm̄ causā fac̄ q̄r c̄dat̄ ei q̄ ipse dic̄. 7 ē ibi p̄ accusatiuū. q̄si dicer̄ ita uerū ē q̄d dico
sic uerū ē istud q̄d ds̄ ē. 7 h̄ dicendo satis ostēd̄ cr̄ia p̄tē. scl̄ si illud n̄ ē uerū q̄d dic̄ nec dm̄ ēē. 7 h̄ m̄
negare dm̄ ēē. peierare ē. Similit̄ cū dicit aliquis ds̄ m̄ testis ē. dm̄ dic̄ ēē testē uitatis. 7 ut p̄ te
stē talē c̄dat̄ ē. S; si falsū ē q̄d iurat. p̄ c̄riū negat dm̄ testē ēē ūitatis. Itē qn̄ iurat aliq̄s p̄ ūba eu
glecā iurat p̄ ea q̄ signant̄. p̄ natiuitatē. p̄ passionē 7 c̄ de q̄b; agit̄ ūba euglii. uidel̄ h̄ iurat q̄
illa oīa adiuuēt eū si ita ē sic iurat. Si aūt n̄ ē uerū. dic̄ 7 cfirmat illa oīa s̄ michi p̄dēē.
Ita 7 de reliq̄is sc̄or ē intelligēdū. q̄r sic iurat̄ p̄ eas ut m̄ita eor eos adiuuēt si uerū ē q̄d iurat. sin
falsū n̄ adiuuēt. Et iterū qn̄ aliq̄s iurat p̄ celū 7 trā p̄ dm̄ q̄ ē in illis iurat 7 illa negando dm̄ negat.
Sed q̄r aūt moyses p̄hibuit iurare p̄ creatā h̄ rō ē q̄a id p̄ q̄d iuram̄. in maiori ueneratiōe h̄m̄s. Ne ḡ iurādo p̄po
nerēt hōīes creatā creatori p̄cep̄ moyses iurare p̄ creatorē n̄ p̄ creatā. Nota n̄ mai̅ peccatū ēē iurare p̄
creatorē q̄ p̄ creatā. Querit̄ q̄d sit mi̅ peccatū. piuriū an homicidiū. homicidiū mai̅ dd̄ ostend̄ q̄ cū iu
rasset occide nabal cū necesse ēēt l piuriū. l homicidiū mot̄ ē. id q̄d mi̅n̄ peccatū fuit elegit piuriū emēdare.
Vn̄ dicūt sc̄i e duob; m̄l meli̅ ē id q̄d mi̅n̄ ē emēdare eligē. q̄ possum̄ mi̅ euade. 7 sic cstat piuriū mi̅n̄ ēē
peccatū q̄ homicidiū. Querit̄ d uoto. si tā ḡue sit frangē uotū q̄ piurare. N̄ ē. ide ē aliq̄d dō uoue.
q̄d iurare. Votū .n. ē l ūb. l in manu sacerdotis aliq̄d dō p̄mittē. Licita uota n̄ s̄ p̄soluēda s̄. n̄ l melius p̄ ill̄
aliq̄d dō offerat̄. ul̄ eq̄le. S; s̄ q̄dā uota q̄ nullo m̄ licet p̄soluē. ut si aliq̄ uxor nolente l nesciente uiro
castitatē p̄mittit. meli̅ ē ut reuerteret̄ ad uiru. q̄ ille fornicator ēēt. ut ap̄ls. Reuertēs in id ipsū. ne
uos tēptet satanas. d talib; uotis dictū ē. Stulta uota. f. r̄. Seq̄t̄ de falso testimonio. in q̄ notādū ī oī
ecclastica causa. iiii. necessarias ēē p̄sonas. iudicē. accusatorē. accusatū. testes. S; sciendū ē q̄s
debeat accusare. l testes ēē. illi scl̄ q̄ nec infames s̄. nec suspecti. P̄ infames accipiunt̄ oēs illi. q̄ famā suā p̄didēr
ut adulti. fures. q̄ n̄ pote dici d homicidis. q̄ l p̄atā defēdēdo. l c̄t̄ hostē suū pugnādo facti s̄ homicide 7 illi
tales nec in accusatiōe recipiunt̄. nec in testimoniū. Nec alit̄ dnt̄ ifames. n̄ d illa ifamia aut cuicti s̄.
aut sponte cfessi. P̄ suspectos accipiunt̄ l amici. l q̄ noui facti erāt ex inimicis amici 7 illi q̄s de eadē
domo. l cognati. l serui. d q̄b; oīb; habet̄ suspicio. q̄r timore l amore sepe ipellūt̄ ad falsū testificanda.

Deus est sine principio et sine fine. Ille qui est talis et tantus uoluit ut cognosceretur.
agnosci uoluit ut amaretur et laudaretur. amari uoluit et laudari. non ut si-
bi cui deus in quoque accederet. sed ut creaturam suam his gradibus ad beatitudinis sue gloriam
perduceret. Ut autem aliqui essent qui cognoscendo. amando. laudando deum immense beati
...es fierent. fecit primum incorpoream creaturam rationabilem. i. angelos.
...nabilem. i. homines. Fecit inquam angelos non quicumque modis sed ad gloriam angelice
...s ex indissolubili materia. profundam scientiam de naturis rerum
...n super liberum arbitrium. i. libertatem uolendi et faciendi quod uellet
...o autem ista libertas angelis concessa est. adeo ut haberent potentiam promereri
...num si essent obedientes deo adiuuante gratia. malum si non essent
...cta gratia. Sola enim (gratia) sine libero arbitrio coactio esset. et sic eis auferr-
...ibertas arbitrii sine gratia caderet et nullum posset promereri
...rito coniuncta est uolentes bonum non cogeret sed adiuuaret
...sereret et cadere permitteret. His ita creatis fuit quidam super
...a claritate lucifer dictus et eminentior ceteris qui
...aritatis et sapientie quam habuit scientie et ex inuidia contra
...t quod excellentior esset aliis. non a deo (dicere) bonus sed malus. Iob
...e tu principium eras uiarum domini. quasi principale opus inter opera dei
...perbia et inuidia fuit. Quod autem superbia et inuidia esset in eo scriptum
...est in Ysaia. similis ero altissimo ut per Ysaiam loquentem accipiamus malo
...os quasi sibi subiciendo non dixit sed cogitauit. Quod dixit non ore
...do. Et iterum. ascendam super astra. per quod aliis angelis se superbi-
...o creatori suo se parificare uolebat. Est autem superbia am-
...e. Unde nascitur inuidia. i. odium aliene felicitatis
...set causa angelice ruine. uidendum est quis esset ille